

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 22 (1109) ГОД XXII БЕЛАСТОК 29 МАЯ 1977 г. ЦАНА 60 гр.

ПЁТР ГУСАКОЎ

Пётр Гусакоў са сваёй жонкай Оляй вяртаюцца з поля, дзе падрыхтоўвалі зямлю пад пасевы.

МАЙСТАР НА ЎСЕ РУКІ!

Не церпіць ён неахайнасці. Кожная прылада, кожны прадмет у яго мае сваё сталае месца. Усюды ў яго ўзорны парадак. На панадворку і на прыгуменні заўсёды заграблена, замецена. Пры хлявах няма балота ні на прадвесні, ні ў перыяд непагадзі, нягледзячы на тое, што там нізкае месца. Жывёла ходзіць па сухіх бетонных плітах, якія ён сам зрабіў. Зрабіў і спецыяльныя формы для іх прадукцыі. З іх скарысталі аднавяскоўцы. Зрабілі гэтакія ж пліты і ўлажылі імі больш як 100-метровую сцежку, па якой носяць і возяць малако на прыёмны пункт. А жыхары Трасцянкі гэтымі формамі зрабілі пліты і вылажылі даезд да школы і пляц каля яе.

Пётр Гусакоў жыве і гаспадарыць у Сацах (непадалёку ад Нарвы) разам са сваёй жонкай Оляй і маці, якой ужо за 80. Жонка памагае ва ўсіх гаспадарскіх працах, а маці-старушка ўпраўляецца ў хаце, даглядае свіней і курэй. Каб аблегчыць ёй працу, сын зрабіў спецыяльны двухкалёсны гумаваны возік, якім возіць яна і зелле ў мяшках, і нават конаўкі з малаком. А ежа для свіней у спецыяльных драўляных скрынках і карытах, якія маюць калёсікі, і не трэба паднімаць іх, а толькі перасоўваць.

Дастаткова прайсціся па сялібе Пятра Гусакова, каб пераканацца ў тым, што ён майстар на ўсе рукі. Пабудаваў ён сам цагляную клуню, зрабіў дзверы, дахоўку, паставіў кроквы, пакрыў, зрабіў громаадводы. Пры клуні зрабіў дзве дабудоўкі, у якіх знаходзяцца сельскагаспадарчыя машыны, розныя гаспадарчыя і сталярскія прылады. Тут стаіць і плуг, у якім мадэрнізаваў паліцу (адкладню) так, каб не затрымлівалася на ёй зямля, бо ў фабрычных плугах існуе гэты недахоп. Тут можна ўбачыць таксама спецыяльную вось, якая служыць і да касяркі і да спецыяльнага возіка для перавозу трускалак. Тут жа і другі, зроблены ім возік для перавозкі рухавіка. На сцяне вісяць хамуты, якія Пётр робіць найахвотней. Загадзя рыхтуе кляшчы, купляе скуру і выконвае заказы сялян. Ужо зрабіў ён больш 50 хамутоў, ды якіх! Робіць ён таксама і падковы. Толькі каваць коней не асмельваецца. Работы, звязаныя з жалезам, выконвае ён у сваёй майстэрні-кузні, у якой ёсць і кавадла, і горн, і сіла, і шліферка, і шмат іншых прылад.

Умее ён рабіць і жалезныя брамы, і бідоны для малака, рамантуе сячкарні і касяркі. Найбольш касярак наладзіў сялянам з Цялушак.

Дзіву даешся, калі падумаеш аб тым, што гэты чалавек не канчаў ніякіх тэхнічных школ і з'яўляецца самавукам! А многія ж не ўмеюць нават акуратна кол зацясаць, або звязаць кадушку, калі яна рассыплецца.

Пётр Гусакоў без работы не пасядзіць. Меў час, дык рабіў калошы, калі не хапала іх у продажы. Зрабіў больш 100 пар. І скрынкі на корм для быдла, і бочачкі на мяса, і прыспасабленне для рэзання бляхі, і кошыкі, і венікі, і санкі...

Апрача таго ён нядрэнны гаспадар. У яго хаце на шкафчыку сельскагаспадарчыя кніжкі, па якіх ён вывучае сучасную агратэхніку. Радыёпрыёмнік і тэлевізар знаёмяць яго з культурай і палітыкай. У хаце на сцяне барометр паведамляе аб зменах пагоды. З вуліцы ўпрыгожваюць яго хату чырванеючыя ў вокнах кветкі і аздоблены разьбой шчыт.

Тэкст і фота **М. Хмялеўскага**

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У "НІВЕ"

На партыйным чыне ● У кузні юных матэматыкаў ● Дзядзька Максім захапляецца сваім полем ● Літаратурная старонка ● Сям'я з Пясчанікаў ● Іван і Зіна Грыгарукі ● Весткі з Мінска, Варшавы, Беластока, Гайнаўкі, Бельска, Супраслі, Дубіч Царкоўных, Лукі, Нараўкі, Курашава, Шудзялава, Відава, Міхалова ● Калі сніцца міліцыя ● Кастусь знаходзіць спосаб на плаксівага сына ● Песня „Ludzkie gadanie".

ЗАЛОГ ЛЕПШАЙ БУДУЧЫНІ

Сёння інжынер Мікалай Андрэюк запрашае нас у напрамку Сямяціч. Дарога добрая, асфальтаваная, у мінулым годзе адрамантаваная і пашыраная. Шматлікімі закрутасамі яна ўецца сярод жывапіснага лесу, за якім шырокія палі буйнага жыта.

У НАПРАМКУ СЯМЯЦІЧ

Першая вёска за Боцькамі, якая звяртае маю ўвагу, гэта **Андрыянкі.**

— Ці тут, таварыш Андрэюк, у Андрыянках, вы маеце штосьці свайго?

— У Андрыянках — не, не маем, — гаворыць ён. — Тут сяляне заводзяць кааперацыю з мясцовым ПГР-ам. Дык няма патрэбы рабіць ім канкурэнцыю. Урэшце ж — мы не прыватнікі ў капіталістычнай краіне, дзе галоўная мэта — уласная нажыва. Усе мы разам, кожны на сваім адрэзку дзейнасці, працуем дзеля супольнага дабра.

Што ж, пярэчыць інжынеру Андрэюку, вядома, не стану. Сапраўды, усе мы разам — толькі мы, і толькі супольнай працай — ствараем залог лепшай нашай будучыні.

У пасёлку Дзятковіцы паварот направа — у Бранск. Інжынер Андрэюк паясняе:

— Для бранскай спулдзельні сельскагаспадарчых гурткоў тэхнічную дакументацыю на пабудову свінарніка для адкорму 2400 штук парсюкоў апрацавалі мы яшчэ зімой. Разам з іншымі аб'ектамі, якія заўсёды спадарожнічаюць такім будоўлям, будзе гэта каштаваць 24 мільёны злотых.

Слухаючы майго спадарожніка, разглядаюся па палях і дарогах. У супастаўленні з тым, што сустракаецца ў наваколлі Кляшчэляў, Нарвы, Гайнаўкі, Гарадка ці Саколкі, тут, пад Бранскам, ужо іншы этнаграфічны свет. Перш за ўсё няма тут — так характэр-

(Працяг на стар. 4)

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

Праз тры-чатыры гады тут, за высокім насыпам-дамбай, будзе хваляваціа Семяноўскае мора, а жыхары Будаў рассыплюцца па ўсёй Беласточчыне і назаўсёды страцяцца ў забыцці сляды чалавечай дзейнасці на гэтым, правым беразе ракі Нарвы. А сляды гэтай дзейнасці вядуць у глыб мінулых стагоддзяў. Чытаем жа мы яе, праўда, не па запісах на змуршэлых пергаментах, але з назваў, якімі значыў колішні чалавек сваё ўздзеянне на першабытнае асяроддзе, што сваёй нястомнай працай ператвараў у ворыва, пашу, лугі: **Ад-**

БУДЫ

цятэ, Алёс, Аксентаўшчына, Белашоўка, Воўчы Надатак, Высмаглы, Вуглярка, Глінкі, Груд, Дзыноўшчына, Дохтаравэ, Каля Броду, Конахаў Груд, Крыжы, Крукі, Лідзімкі, Лугі, Міхасёўшчына, Мокрэ, Навіна, Настусіна, Пад Грушаю, Пад Мастком, Пшчольнік, Пяцізагоны, Рахвалавэ, Цісовэ, Чабаноўшчына, Чабанова, Шырокі Надаткі, Якімцовэ, Юркавэ. Тое самае з рэчкамі і месцамі на іх: **Азярцо, Брод, Вузенькe, Калодзезь, Муцвіца, Плёс, Шургіня.** Знаходзім тут назвы, што пакінулі першыя жыхары гэтых ваколіц — балтыйскія плямёны („Лідзімкі" ад літоўскага „lydimas", — вырубанае або выпаленае месца ў лесе, прасека; „Шургіня" ад літоўскага „sruglys" — струмень, ручай і інш.), абазначэнні, што пакінулі дрыгавічы (Груд, Воўчы, Крукі і інш.), іх дзейнасць (Адцятэ, Масток, Навіна, Пшчольнік і г.д.), імёны колішніх уладальнікаў ці жыхароў (Аксень, Конах, Міхась, Настуся, Якімец, Юрка і інш.). А самыя **Буды** займелі назву ад колішніх *паташнікаў* і *вугольшчыкаў*, што ў XVI — XVII стагоддзях выпальвалі *паташ* і *вугаль* (назвы: Высмалы, Вуглярка) і жылі, як вядома, у *буданах* ці па-тутэйшаму — *будах*. А як недзе ў другой палавіне XVIII стагоддзя па загаду падскарбяга надворнага літоўскага Антонія Тызенгаўза тут, ва ўрочышчы Каля Броду, была пабудавана *гута шкла* (потым яе перанеслі ў суседнюю Нараўку), колішнія буданы ператварыліся ў сталыя сялібы *гутнікаў*. Гэтае насельніцтва выводзілася з розных ваколіц, чаму доказ у разнастайнасці прозвішчаў: **Аўрук, Аўшталь, Беглюк, Валендзік, Гайдучэня, Каліноўскі, Лешчук, Лук'янюк, Лукша, Ляткоўскі, Лях, Салагуба, Салавей, Скепка, Смольскі, Цімашук, Янель** — словам, поўны інтэрнацыянал: беларусы, палякі, літоўцы, украінцы і прадстаўнікі іншых народаў. Зразумела, што гэта толькі ў прозвішчах, бо ўсе тут гавораць на беларускай мове. Іменна ў Будах у канцы мінулага стагоддзя вядомыя збіральнікі беларускага фальклору М. Федароўскі і Я. Трачык запісалі ад Кацярыны Ляткоўскай,

(Працяг на стар. 4)

Солтыс вёскі Буды Мікалай Смольскі.

ШТО НОВАГА?

Экспарт беспрацоўя

Прэса Італіі, Іспаніі, Аўстрыі, Турцыі, Грэцыі і іншых еўрапейскіх краін усё часцей абвінавачвае Швейцарыю ў тым, што дэпартацыя замежнай рабочай сілы ўскладняе і без таго цяжкае эканамічнае становішча.

Ў Швейцарыі, насельніцтва якой складае 6,4 мільёна чалавек, да пачатку крызісу пражывала больш як мільён „працоўных-гасцей". Да іх трэба дадаць некалькі соцень тысяч сезонных рабочых і тых, хто, жывучы ў суседніх краінах, штодзённа перасякае граніцу Швейцарыі, адпраўляючыся на работу, як правіла, самую цяжкую, небяспечную і нізкаплатную.

У пасляваенныя гады швейцарскі ўрад усяляк заахвочваў іміграцыю. Прамыслоўцы знаходзіліся тады ў выгадным становішчы. Прадпрыемствы, не разбураныя вайной, працавалі на поўную магутнасць. Ад заказаў не было адбою, рабочых рук не хапала, імкненне атрымаць максімальны прыбытак за мінімальна кароткі тэрмін прымусіла пачаць масавую вярбоўку рабочай сілы за межамі краіны.

Але клапаціцца аб умовах жыцця і правах соцень тысяч запрошаных рабочых і іх сем'яў ніхто не збіраўся. Шырока рэкламуемы „мір на працоўным фронце" падтрымліваўся вельмі проста: прадпрыемец мог звольніць любога „прышэльца" ў любы час. Спробы іншаземцаў аказаць арганізаванае супраціўленне нязменна заканчваліся арыштамі і высылкай з краіны.

Год за годам швейцарскіх працоўных проціпастаўлялі іх замежным таварышам. А ва ўмовах крызісу, які ахапіў усе заходнія краіны, буйны капітал выкарыстаў класічны прыём, абвінаваціўшы замежных рабочых у росце беспрацоўя. „Выслаць іншаземцаў — і ўсё будзе ў парадку"; „Чужакі вінаватыя ў тым, што грамадзяне Швейцарыі не могуць знайсці работу" — такія загалоўкі з'явіліся ў буржуазнай прэсе.

У гэтай сувязі вельмі характэрным з'яўляецца выказванне начальніка дэпартамента нацыянальнай эканомікі Швейцарыі Эрнеста Бругера: „Страта 300 тысяч рабочых месц — цяжкае кровапусканне для Швейцарыі. Яно магло б зрабіць унутранае становішча вельмі небяспечным, калі б у першую чаргу не закранула замежную рабочую сілу". Буйны капітал прапанаваў сваё „ўраўненне занятасці": звальненне пяці замежных рабочых раўназначнае, маўляў, прадстаўленню месца аднаму швейцарцу.

Калі з Антарктыды зняць лёд...

Новую карту Антарктыды без звыклага ледзянога покрыва склалі вучоныя-палярнікі ў Ленінградзе. На ёй указаны горы, якія маюць вышыню да 2.000 метраў, катлавіны, упадзіны, раўніны. Упершыню паказана таўшчыня ледавікоў.

Дваццаць другі год вывучаюць белы кантынент савецкія вучоныя. У іх распараджэнні сучасныя даследчыя судны, авіяцыя, вылічальная тэхніка, новая радыёлакацыйная і геафізічная апаратура. Шэсць пастаянна дзеючых станцый у розных раёнах мацерыка, у тым ліку станцыя Усход, якая размешчана на полюсе холаду, рэгулярна даюць звесткі аб мацерыку.

Даследуюцца, у прыватнасці, роля снежнага покрыва ва ўтварэнні ландшафту і фарміраванне шэльфавых ледавікоў, праблемы абледзянення мацерыка, яго геалагічныя структуры і месцанараджэнні карысных выкапняў. Радыёлакацыйныя назіранні дапамаглі вызначыць шчыльнасць парод, скрытых ледавіком, і падлёдны рэльеф.

Новая карта Антарктыды — вынік комплекснага вывучэння кантынента. Яе практычнае значэнне перш за ўсё ў тым, што яна дае магчымасць прагназіраваць адкрыцці карысных выкапняў на кантыненце.

Карта ў многім даказвае геалагічную ідэнтычнасць Антарктыды з Афрыкай, паўвостравам Індастан, Аўстраліяй, Паўднёвай Амерыкай. Іншымі словамі, яна пацвярджае гіпотэзу аб існаванні легендарнага суперкантынента Гандвана, які сотні мільёнаў гадоў назад займаў усё паўднёвае паўшар'е, але потым знік.

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З МІНСКА

ЗАБЯСПЕЧАНАЯ СТАРАСЦЬ

Сацыяльнае забеспячэнне ў СССР, якое ахоплівае 45 мільёнаў грамадзян, з'яўляецца велізарнай сацыяльна-эканамічнай і дэмакратычнай заваёвай працоўных. Яно ажыццяўляецца за кошт дзяржаўных і грамадскіх сродкаў, распасціраецца на ўсе катэгорыі грамадзян, незалежна ад іх пола, сацыяльнай, нацыянальнай і рэлігійнай прыналежнасці, і носіць стабільны, устойлівы характар.

Права на пенсію па старасці маюць мужчыны па дасягненні 60 год, пры агульным стажу працы не менш 25 год, жанчыны — па дасягненні 55 год, пры стажу працы не менш 20 год.

Да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Расіі не было пенсіі па старасці. Афіцэрам царскай арміі і высокапастаўленым чыноўнікам выплачваліся пенсіі за выслугу гадоў незалежна ад узросту.

Прынцыпіяльна важным з'яўляецца палажэнне аб тым, што пенсіі па старасці назначаюцца пажыццёвыя, незалежна ад стану працаздольнасці.

Размер пенсіі па старасці вызначаецца ў працэнтных адносінах да заработнай платы, якой яна з'яўляецца ў момант назначэння пенсіі: чым ніжэйшы заробак, тым вышэйшы працэнтны размер пенсіі — але ў межах ад 45 да 120 рублёў.

Калі пасля назначэння пенсіі грамадзянін працягвае працаваць і атрымлівае зарплату вышэй той, па якой налічана пенсія, ён можа кожныя два гады патрабаваць перазліку пенсіі з разліку новага заробку.

1 кастрычніка 1956 года былі ўведзены льготныя пенсіі для рабочых і служачых на падземных работах, на работах са шкоднымі ўмовамі працы і ў гарачых цахах. Ім пенсіі назначаюцца — мужчынам ва ўзросце 50 год, жанчынам — 45 год, пры стажу працы 20 і адпаведна 15 год.

Рабочым і служачым, занятым на іншых работах з цяжкімі ўмовамі працы, пенсіённы ўзрост быў устаноўлены для мужчын 55 год, для жанчын — 50.

Жанчыны, якія нарадзілі пяцёра ці больш дзяцей і выхавалі іх да васьмігадовага ўзросту, маюць права на пенсію па дасягненню 50 год (пры стажу працы не менш 15 год).

Савецкі закон устанаўлівае дадаткі да пенсіі па старасці:

а) за беспрапынны стаж працы звыш 15 год ці за агульны стаж працы — мужчынам, прапрацаваўшым не менш 35 год, і жанчынам — 30 год, — 10 працэнтаў пенсіі;

б) непрацуючым пенсіянерам, маючым на сваім утрыманні непрацаздольных членаў сям'і: пры адным непрацаздольным члене сям'і — 10 працэнтаў пенсіі, пры двух ці больш — 15 працэнтаў пенсіі.

Рабочаму ці служачаму, які мае неабходны стаж, але спыніў работу, не дасягнуўшы ўзросту, даючага права на пенсію па старасці, пенсія назначаецца па дасягненні гэтага ўзросту.

Пенсіі па старасці членам калгасаў выплачваліся раней кожнай гаспадаркай на аснаванні рашэння агульнага сходу калгасаў. Па велічыні гэтыя пенсіі былі неаднолькавыя, яны залежалі ад ўзроўню эканомікі калгаса. У 1964 годзе ў краіне быў створаны цэнтралізаваны фонд сацыяльнага забеспячэння калгаснікаў, 3/4 якога паступае з дзяржаўнага бюджэту і 1/4 частка — ад калгасаў. Па ўсёй краіне ўведзена забеспячэнне дапамогай па часовай непрацаздольнасці членаў калгасаў.

Згодна прыкладнаму ўставу калгаса, прынятаму ў 1969 годзе, па рашэнню яго агульнага сходу калгаснікам могуць рабіцца даплаты да ўсіх відаў пенсіі, а таксама ўстанаўлівацца персанальныя пенсіі ветэранам калгаснага будаўніцтва і асобам, маючым асобныя заслугі ў развіцці грамадскай гаспадаркі калгаса.

Калгасы выдзяляюць сродкі на будаўніцтва калгасных і міжкалгасных санаторыяў, дамоў адпачынку. У 1975 годзе ў БССР было каля 680 тысяч пенсіянераў — былых калгаснікаў.

За шматгадовую і добрасумленную працу ў калгаснай вытворчасці мясцовыя органы дзяржаўнай улады прысвойваюць пажылым людзям званне „Ганаровы калгаснік" ці „Заслужаны калгаснік". Гэтыя званні даюць пэўныя льготы: бясплатнае карыстанне электраэнергіяй, транспартам, забеспячэнне топлівам і г.д., што з'яўляецца сур'ёзнай матэрыяльнай падтрымкай для прастарэлых людзей.

На 1 млн. 753 тысячы пенсіянераў Беларускай ССР пенсіі па старасці атрымліваюць звыш 1 мільёна чалавек. Расходы на выплату пенсій і дапамог у рэспубліцы ў 1975 годзе склалі 1/4 дзяржаўнага бюджэту

Нельга не ўлічваць і такога важнага моманту, як задавальненне многіх патрэб пенсіянераў за лік грамадскіх фондаў, выдзяляемых з дзяржаўнага бюджэту (бясплатнае медыцынскае абслугоўванне, задавальненне многіх культурных запросаў і г.д.).

Для пажылых людзей, не маючых сваякоў, у Беларусі створана 79 дамоў прастарэлых, у якіх жыве каля 17 тысяч чалавек. Гэтыя дамы ўтрымліваюцца поўнасцю за кошт дзяржавы.

XXV з'езд КПСС абвясціў галоўны сэнс палітыкі і дзейнасці партыі — дабрабыт народу. Выплаты і льготы насельніцтву з грамадскіх фондаў павялічацца за пяцігоддзе на 28-30 працэнтаў і дасягнуць к 1980 году не менш 115 мільярдаў рублёў. За кошт гэтых фондаў прадугледжваецца ажыццявіць шэраг новых сацыяльных мерапрыемстваў.

Будзе праведзена чарговае павышэнне мінімальных размераў пенсіі рабочым, служачым і калгаснікам, павялічацца дапамогі інвалідам з дзяцінства, пашырацца льготы для многадзетных маці. Толькі ў Беларусі гэтымі льготамі будуць карыстацца звыш 1 мільёна чалавек.

А. Галаўко,
доктар юрыдычных навук, прафесар

Наша галерэя

А. М. Кашкурэвіч, Мінск. Партызанскія маці. 1970.

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota — 28.V. 6.30 RTV szk. śred. Fiz. 7.00 Tech. Rol. Mech. rol. 8.35 Opowieść o zwykłej sprawie — fab. film radz. 10.00 Dla klasy VII. Zool. 11.05 Dla klasy VIII. Geogr. 13.45 Tech. Rol. Hist. 14.30 Hod. zwierz. 15.15 Red. szk. zap. 15.25 Program dnia. 15.30 Dla dzieci: 16.05 Radzimy rolnikom. 16.45 Sobota mł. 17.30 Entuzjaści — fab. film radz. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Filmy z Marilyn Monroe „Przystanek autobusowy". 22.45 Dziennik. 23.05 Paulina 1880 — fab. film fr.

Niedziela — 29.V. 7.00 Tech. Rol. Hist. 7.30 Hod. zwierz. 8.00 Nasze spotkania. 8.20 Now. w domu i zagr. 8.45 Sport. 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Tylko w niedzielę.

Poniedziałek — 30.V. 12.45 RTV szk. śred. Wskaz. met. 13.25 Chem. 15.25 NURT. 15.55 Program dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Pr. oświat. 17.00 Zwierzyniec. 17.55 Radar. 18.15 Janosik — serial. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr TV. J. Słowacki „Zawisza Czarny". 22.20 Camerata. 22.55 Dziennik.

Wtorek — 31.V. 6.00 RTV szk. śred. Wskaz. met. 6.30 Chem. 9.00 Kat nie będzie czekać — TV film CSRS. 12.55 Rodzina współczesna. 13.45 Tech. Rol. Fiz. 14.30 Upr. rośl. 15.55 Program dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Studio Mł. 17.10 Z pomocą dzieciom. 17.35 Kółko i krzyżyk. 17.50 Interstudio. 18.20 W Starym Kinie. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Rodzina Straussów — serial ang. 21.30 Świadkowie. 21.50 Pr. publ. 22.25 Fakty, opinie, hip. 22.55 Dziennik.

Środa — 1.VI. 6.00 Tech. Rol. Fiz. 6.30 Upr. rośl. 9.00 Mandolina — fab. film bułg. 12.45 RTV szk. śred. J. pol. 13.25 Mat. 15.25 NURT. 15.55 Program dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Kwadrans z zespołem Wierasy — pr. rozr. ZSRR. 16.45 Los. Małego Lot. 17.00 Pr. z ok. Międzynar. Dnia Dziecka. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Samotność długodystansowca — ang. dramat psych. 22.50 Dziennik.

Czwartek — 2.VI. 6.00 RTV szk. śred. J. pol. 6.30 Mat. 9.00 Jak nakarmić osiołka — kom. muz. NRD. 13.45 Tech. Rol. J. pol. 14.30 Mat. 15.55 Program dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Waga — pr. publ. kult. 17.00 Ekran z Bratkiem. 18.00 Poligon. 18.30 Eureka. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Klucze do raju — dramat kryminalny ZSRR. 22.10 Pegaz. 22.55 Dziennik.

Piątek — 3.VI. 6.00 Tech. Rol. J. pol. 6.30 Mat. 9.00 Klucze do raju — dramat kryminalny ZSRR. 12.45 Tech. Rol. Upr. rośl. 13.25 Mech. rol. 15.55 Program dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Sport. 17.00 Dla dzieci. 17.30 Minerzy podniebnych dróg — serial radz. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Studio „Gama". 22.05 Dziennik. 22.20 Studio „Gama" (c.d.).

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 27.V — 9.15 Film fab. 18.35 Film fab. 20.30 P. nożna. Dynamo (M) — Dynamo (K). 22.00 Piosenka. Romans. Walc.

Sobota 28.V — 16.00 W świecie zwierząt. 17.30 Pr. muz. 18.15 Film fab. 20.30 Nasza biografia. 21.45 Mistrz. Europy w gimnastyce.

Niedziela 29.V — 13.20 Film fab. 15.00 Panorama międzynar. 15.30 Cyrk. 16.00 Klub film. 17.15 Filmy anim. 18.00 Koncert estrad. 20.30 O balecie. 21.30 Mistrz. Europy w gimnastyce.

КІНО

Białowieża Tak szalona, że może zabić — fr. 2—3. Przygody Gerarda — ang. 4—5.

Bielsk Podl. Pani Bovary — pol. 31.—1. Znachor — pol. 2—5.

Czyże Motylem jestem — pol. Dwaj panowie meldują powrót — czes. 1—5.

Dubicze Cerkiewne Grzeszna natura — wł. W te dni przedwiosenne — pol. 1—5.

Michałowo Zbrodnia jest zbrodnią — fr. 2—3. Brunet wieczorową porą — pol. 4—5.

Mielnik Drapieżca — fr. 1. Spóźniona miłość — radz. 4—5.

Milejczyce Noce i dnie — pol. cz. I i II — 1—5.

Narew Dzień szarańczy — USA. Mój pies Wulkan — radz. 1—5.

Narewka Ten cudowny piasek partyzanckich dróg — jug. Dulscy — pol. 1—5.

Orla Oni walczyli za ojczyznę — radz. Wieśniak na rowerze — bułg. 1—5.

B.Z.Graf. Zam. 1269 B-4

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

Сустрэча ў Белавежы

Супольнае святкаванне важных дзяржаўных гадавін жыхарамі Белавежы і прыгранічных мясцовасцей у Беларускай ССР мае ўжо сваю доўгую і добрую традыцыю. Гэтак было і сёлета. У нядзелю, 8 мая, напярэдадні Дня Перамогі, адбыўся — на гэты раз у Белавежы — мітынг дружбы, у якім прымала ўдзел шматлікая група жыхароў Пружанскага раёна.

Гасцей на граніцы вітае тав. Пётр Тарасевіч.

Сяброў на граніцы віталі пры акордах вайсковага аркестра прадстаўнікі мясцовых гмінных і партыйных улад, а таксама актыў маладзёжнай арганізацыі. Госці і гаспадары селі ў аўтамабілі і прыехалі ў Белавежу да помніка ля царквы — месца, дзе гітлераўцы адабралі жыццё ў 90 палякаў, беларусаў і рускіх. Тут і адбыўся мітынг.

Мітынг распачаў начальнік белавежскай гміны Мікалай Хіліманюк. Затым выступалі I сакратар ГК ПАРП Пётр Тарасевіч і I сакратар РК КПБ у Пружанах Іван Качор. Прамоўцы напомнілі цяжкія дні вайны і шлях, які прайшлі савецкія і польскія народы. Адбылася пераклічка загінуўшых. Прыводзіліся прозвішчы зверска забітых гітлераўцамі жыхароў Белавежы і Беласточчыны. Пасля залпаў роты ганаровай варты Войска Польскага, дэлегацыі палажылі пад помнікам вянкі і кветкі. Частка дэлегацыі ездзіла яшчэ на Броўскую дарогу, каб там ля помніка, дзе немцы расстралялі 222 жыхароў Белавежы і навакольных вёсак, таксама палажыць вянкі і кветкі. Не абышлося і без слёз. Сярод удзельнікаў дэлегацыі былі людзі, якім гэтае месца і дарагое і балючае. Тут загінулі іх найбліжэйшыя.

Ля помніка ў цэнтры Белавежы выступае тав. Іван Качор.

Наведанне Ізбы нацыянальнай памяці ў Лясным тэхнікуме, якое таксама навеяла балючыя ўспаміны, закончыла афіцыяльную праграму дня. Сябры з Пружанаў і белавежцы пачалі знаёміцца. Аказалася, што многія з беларускіх гасцей маюць тут сваякоў. Якая ж нявыказаная радасць паяўлялася ў сэрцах тых, хто ўбачыў дарагога сабе чалавека. Пацалункі, абдымкі! Нават зусім выпадковаму чалавеку рабілася цёпла на душы.

Той жа, хто не меў ці не знайшоў знаёмых, таксама не мог наракаць. У зале кінатэатра „Зубр“ выступаў славуты харавы калектыў з Гарадка. Можна было паслухаць прыгожыя беларускія песні. На плошчы ля чыгуначнай станцыі былі пастаўлены ларкі з напіткамі, ежай і іншым. Зрэшты, на плошчы гэтай і сканцэнтраваўся цэлы рух пасля заканчэння мітынгу. Многія з гасцей наведалі Прыродазнаўчы музей, палацовы парк, ды ўвогуле наведвалі цэлую Белавежу, якая якраз прыбралася цвітучымі грушамі, слівамі. А пасля ў пажарным дэпо наладзіўся танцавальны вечар. Але нашыя госці неўзабаве пачалі збірацца дамоў. Цяжка было ім развітацца з намі, а нам з імі. Затое памяць аб гэтым дні надоўга астанецца ў нашых сэрцах. Да новай сустрэчы!

Дэлегацыі з вянкамі ля помніка героям барацьбы за свабоду.

Адна з беларускіх удзельніц сустрэчы складае кветкі ля помніка загінуўшым на Броўскай дарозе.

Тэкст і фота
П. Байко

ПЫТАННІ:

ПА ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ НА ВУСНЫ ЭКЗАМЕН ДЛЯ КАНДЫДАТАЎ НА БЕЛАРУСКУЮ ФІЛАЛОГІЮ ВАРШАЎСКАГА УНІВЕРСІТЭТА

1. Перыядызацыя беларускай літаратуры.
2. Характарыстыка літаратуры Кіеўскай Русі.
3. Літаратура перыяду Вялікага Княства Літоўскага.
4. Беларуская літаратура XIX стагоддзя.
5. Жыццё і творчасць Яна Чачота.
6. Жыццё і творчасць В. Д.-Марцінкевіча.
7. Вобраз беларускай вёскі ў паэзіі В. Д.-Марцінкевіча.
8. Драматургія В. Д.-Марцінкевіча.
9. Жыццё і творчасць Ф. Багушэвіча.
10. Побыт беларускай вёскі ў паэзіі Ф. Багушэвіча.
11. Паны і чыноўнікі ў творчасці Ф. Багушэвіча.
12. Жыццё, дзейнасць і публіцыстыка Кастуся Каліноўскага.
13. Галоўныя матывы ў творчасці Янкі Лучыны.
14. Характарыстыка літаратуры перыяду „Нашай нівы“.
15. Жыццё і творчасць Якуба Коласа.
16. Характарыстыка дакастрычніцкай прозы Якуба Коласа.
17. „Новая Зямля“ Я. Коласа і яе значэнне для развіцця беларускай літаратуры.
18. Рамантызм „Сымона-Музыкі“ Я. Коласа.
19. Характарыстыка трылогіі Я. Коласа „На ростанях“.
20. Галоўныя ідэі і постаці аповесці Я. Коласа „На прасторах жыцця“.
21. Характарыстыка паэмы Коласа „Рыбакова хата“.
22. Жыццё і творчасць Янкі Купалы.
23. Дарэвалюцыйная лірыка Я. Купалы.
24. Характарыстыка „Паўлінкі“ Я. Купалы.
25. Лірыка Я. Купалы савецкага перыяду.
26. Жыццё і дзейнасць Цёткі.
27. Постаці жанчын і дзяцей у творчасці Цёткі.
28. Ідэя рэвалюцыі ў паэзіі Цёткі.
29. Жыццё і творчасць Максіма Багдановіча.
30. Фальклорныя матывы ў творчасці М. Багдановіча.
31. Патрыятычныя вершы М. Багдановіча.
32. Гарадскія матывы ў паэзіі М. Багдановіча.
33. Народнае жыццё ў „Раскіданым гняздзе“ Я. Купалы.
34. Лірыка кахання ў спадчыне М. Багдановіча.
35. Гістарычнае мінулае ў паэзіі М. Багдановіча.
36. Характарыстыка дарэвалюцыйнай прозы Змітрака Бядулі.
37. Дарэвалюцыйная паэзія З. Бядулі.
38. Проза З. Бядулі савецкага перыяду.
39. Раннія апавяданні Міхася Лынькова.
40. „Векапомныя дні“ М. Лынькова.
41. Жыццё і творчасць Кузьмы Чорнага.
42. Характарыстыка любой аповесці К. Чорнага.
43. Жыццё і творчасць Кандрата Крапівы.
44. Грамадская сатыра ў байках К. Крапівы.
45. Агульная характарыстыка драматургіі Крапівы.
46. Галоўныя постаці і ідэі п'есы Крапівы „Хто смяецца апошнім“.
47. Жыццё і творчасць Максіма Танка.
48. Даверасненскі перыяд у творчасці М. Танка.
49. Лірыка М. Танка перыяду Айчыннай вайны.
50. Пасляваенная паэзія М. Танка.
51. Традыцыя і наватарства ў сучаснай паэзіі М. Танка.
52. Жыццё і творчасць Аркадзя Куляшова.
53. Характарыстыка людзей з аповесці Івана Шамякіна „Сэрца на далоні“, „Крыніцы“, „Снежныя зімы“.
54. Характарыстыка рамана „Людзі на балоце“ Івана Мележа.
55. Наватарства ваеннай прозы Васіля Быкава.

(Працяг на стар. 7)

АД РОДНЫХ НІЎ

ГІТЛЕР

Ішоў Гітлер nach Moskau,
Сябраў клікаў на парад.
Пад Масквой, пазнаўшы славу,
Сотні вёрст ляцеў назад.

Пад Масквой праграна справа.
Дык спыніў сваіх салдат,
Павярнуў табун направа
І пайшоў на Сталінград.

Паслаў танкі, самалёты,
На іх чорныя крыжы;
Йшла зялёная пяхота
Закасаўшы рукавы.

Ішло многа самаходаў
І паўзлі браневікі.
Хацеў горад узяць з ходу
Што ля Волгі, ля ракі.

З Сталінградам Волга радам,
У абароне Сталінград.
Кулі сыпаліся градам,
Пападаў снарад ў снарад.

Кругом агонь і трывога,
Чорны дым у аблакі.

Цераз Волгу йшла падмога,
Плылі рускія палкі.

Білі рускія кацюшы
З баявых сваіх ракет,
Выбівалі з немцаў душы,
Адпраўлялі на той свет.

У атаку йшла пяхота,
Ішлі ў бой бальшавікі.
Білі погань з мінамётаў,
Падымалі на штыкі.

Бомбы рваліся і міны,
Кіпеў бой за Сталінград.
Скісла ў Гітлера там міна —
Мярцвякоў прымаў парад.

Фёдар Хлябіч

(Працяг са стар. 1))

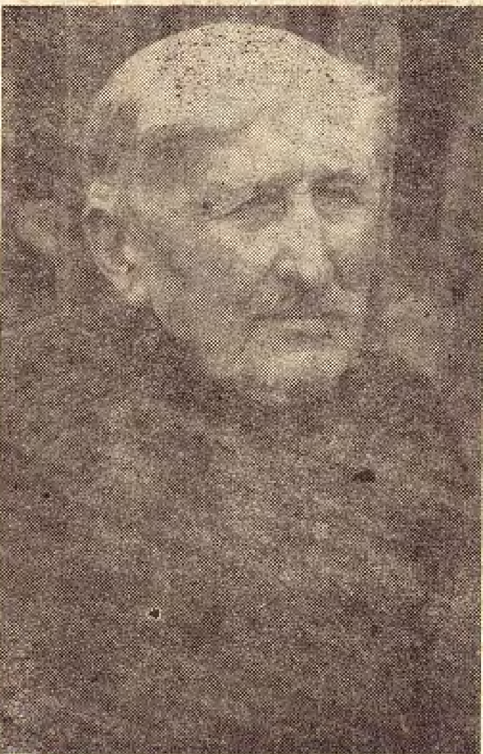
Альжбеты Цімашуковай і іншых некалькі песень.

Цяжка было людзям пракарміцца з загону мокрай і неўраджайнай зямелькі, таму многія падаваліся да працы ў лесе, пры сплаве дрэва ракою Нарвай з Белавежскай і Свіслоцкай пушчаў у Тыкоцін і там перадавалі плыты флісакам, якія гналі іх аж у Гданьск. Некаторыя займаліся вырабам лёгкіх, здобленых разьбою *санак* („шыткаў“) або пляценнем *палукашкоў* і іншых вырабаў з ракіты і лазы.

У часе нямецкай акупацыі ў першую сусветную вайну Белавежская пушча і навакольныя лясы былі прыстанішчам для многіх рускіх салдат і афіцэраў — уцекачоў з канцэнтрацыйных лагераў. Кайзераўскія жандары жорстка каралі тых, хто дапамагаў лясным людзям, але сяляне ніколі не пакінулі іх у бядзе. Асабліва ж у апошнюю вайну рассыпаныя на хутарах Буды былі надзейнай апорай *савецкіх партызанаў*. Дзейнічала тут партызанская брыгада „У імя Айчыны“ і іншыя партызанскія атрады. Яны мелі базу на акружаным з усіх бакоў рэчкамі і дрыгвой грудзе **Чапчур**, а таксама ў навакольных лясах. Будаўчане дапамагалі партызанам ежай, адзежай, абуткам, дастаўлялі ім звесткі пра фашыстаў.

Пасля вайны шмат моладзі закончыла вышэйшыя школы і сёння працуе на адказных пасадах: **У. Каліноўскі** ў замежным гандлі, **М. Аўрук і Ю. Аўштоль** — інжынерамі, **В. Лях** — адказны грамадскі дзеяч, **М. Лешчук** — настаўніца, многія закончылі сярэднія школы.

Ужо якія дзесяць год будаўчане жывуць пад уражаннем таго, што да 1980 г. яны пакінуць свае сялібы. Пажылыя маркотна і з трывогай глядзяць у будучыню, бо каму ж хочацца на старасць пакідаць свой родны кут? Маладыя ж больш аптымістычна адносяцца да немінучых перамен у іх жыцці, большасць з іх выбіраецца ў Беласток і там яны ўжо выплацілі кватэры ў жыллёвых кааператывах, некаторыя хочуць пабудаваць уласныя домікі ў Міхалове і працаваць у тамашнім ПГР-ы, іншыя пададуцца ў Гайнаўку. Цяпер жа кожны імкнецца выціснуць як мага болей даходу з гаспадаркі. Некаторыя тут пабіваюць рэкорды ў гадоўлі. Напрыклад, маладая сям'я Салеяў гадуе каля 15 штук быдла і некалькі дзесяткаў свіней. Дастаўляюць штогод вялікую колькасць малака і мяса. М. Цімашук мае авечую ферму са 100 маткамі. Сям'я Смольскіх гадуе 5 дойных кароў, 3 штукі ялоўніку, 19 авечак, свіней. У мінулым годзе яны прадалі дзяржаве каля сямі тон збожжа, даставілі звыш дзесяці тысяч літраў малака і каля дзвюх з палавінай тон мяса, прадалі не мала бульбы. І кожны з іх сцвярджае: „Будзем ціснуць з гаспадарак колькі дасца і да апошняга моманту, аж пакуль заплешча тут нараўская хваля...“

Колішні арэльшчык, Ян Аўрук, з 1884 года нараджэння, заўважае, што сплаў дрэва — гэта была надта цяжкая работа.

М. Гайдук
Фота аўтара

Будаўчане ўжо колькі год не ўзводзяць новых будынкаў, і такія куточкі тут тыповыя.

У НАПРАМКУ СЯМЯЦІЧ

(Працяг са стар. 1))

ных для ўсходніх раёнаў Беласточчыны — хамутоў з дугамі. Пад Бранскам хамуты так званыя „кракаўскія“, без дугі і аглобляў, са шлеямі і дышлем. І толькі трактары аднолькава галасіста грукочуць у час пасадкі бульбы і хімічнай прапалкі збожжа.

Спяшаемся ў Сямяцічы. Тут СКР уласнымі сіламі пабудаваў тры драўляныя будынкі і ўжо ў кожным з іх вядзе адкорм па 400 штук свіней. Каштавала гэта 18 мільёнаў злотых. Цяпер яны падумалі яшчэ і пра хлеў для 300 свінаматак. Парасяты цяпер у цане і цяжка іх дастаць. Дык уласная гадоўля — гэта скарб. Будоўля мае каштаваць 6 мільёнаў злотых.

І варта пры нагодзе адзначыць, што гэта не адзіная і не найважнейшая будоўля ў Сямяцічах. **Самай важнай будовай, якая неўзабаве распачнецца, будзе велізарнае прадпрыемства па перапрацоўцы гародніны і фруктаў.** Інвестарам з'яўляецца фірма „**Гортэкс**“. Хоча яна ўжо пад канец 1978 года высылаць за мяжу першыя тоны фруктаў, замарожаных у Сямяцічах. Гэта вялікі шанц і для жыхароў горада, асабліва жанчын, якія знойдуць на месцы добра платную працу, і для навакольных сялян, якія атрымаюць пастаянны даход з развіцця садаводства.

З Сямяціч хацелі мы павярнуць на ўсход — у напрамку Нурца і Мілейчыц.

— Можа аднак заглянем у Мельнік? — запрапанаваў мне інжынер Андрэюк.

— Што ж, заглянем.

— Тут СКР яшчэ малады, — гаворыць мой спадарожнік. — Мае затое многа зямлі і заманлівыя перспектывы развіцця. Зараз у вёсцы **Паўловічы** вядзе ён рамонт даўнейшай аборы, у якой можна будзе памясціць 350 штук парсюкоў. У далейшым маем намер у наваколлі Мельніка развіваць гадоўлю авечак. Плануем пабудаваць тут аўчарню на 2000 штук, а побач — свінаферму, ад парасят да беконаў.

На развітанне заходзім у скромненькі кабінет начальніка гміны. Ён гаворыць нам, што Мельнік неўзабаве будзе вядомай здраўніцай, што адкрыты тут лячэбныя крыніцы, што ў планах пабудова дамоў адпачынку і санаторыяў.

Нас, аднак, сёння цікавяць перш за ўсё СКР-ы. Дык адпраўляемся ў Нурэц, а дакладней кажучы — у вёску **Барысаўшчына**, дзе знаходзіцца асноўная база нурэцкай спулдзельні сельскагаспадарчых гурткоў. Два драўляныя будынкі па 400 месц у кожным і адзін мураваны — таксама на 400 кормнікаў. Разам каштавала гэта амаль 3,5 мільёна злотых.

З Нурца недалёка ўжо ў Мілейчыцы. На жаль, тутэйшыя кіраўнікі сельскагаспадарчага жыцця неяк не змаглі арганізаваць вялікатаварнай жывёлагадоўлі.

— Прабавалі мы, — кажа мне начальнік гміны, — наладзіць адкорм свіней у пустых гаспадарскіх будынках у вёсцы Мядвежыкі. Аднак санэпід прычапіўся.

Што ж, беднаму Ванюшцы ўсё вецер у вочы. Хай тады вучацца ад суседзяў.

Віктар Рудчык

Настаўнікі ў Чыжах

На чарговае метадычнае спатканне настаўнікаў беларускай мовы ўсе з'ехаліся ў вялікую, прыгожую і культурную вёску Чыжы на Гайнаўшчыне. Школа тут таксама новая і прыгожая. Ля ўвахода многа цюльпанаў. На прыступках скрыначкі з расадай кветак, цыбулі. У прасторным калідоры чысціня, парадак, прыемна.

Паказны ўрок беларускай мовы вяла доўгагадовая вопытная настаўніца Зіна Хмель. Быў гэта ўрок у III кл., заснаваны на даступных у школе беларускіх часопісах. На кожнай парце „Вясёлка“. У пачатку ўрока настаўніца праводзіць гутарку з дзецьмі на аснове прачытаных дома кароценькіх апавяданняў. Усе яны звязаны з асобай маці, адносінамі дзяцей да маці і маці да дзяцей. Дзеці расказвалі змест апавяданняў ахвотна. Каб пацвердзіць свае думкі, чыталі цікавейшыя фрагменты тэксту. Гутарка настаўніцы з дзецьмі была цікавейшай, бо настаўніца вешала на дошцы малюнкі, звязаныя са зместам апавяданняў, і гэта больш уздзейнічала на ўяўленне дзяцей. Пасля настаўніца раздала дзецям канверты з рассыпанымі сказамі. Дзеці склалі тры сказы, якія, прачытаўшы і ўпарадкаваўшы ў маленькае апавяданне, запісалі ў сшытак.

Непасрэдна пасля ўрока пад кірункам настаўніцы музычнага выхавання Лідзіі Паўлючук выступіла з беларускімі песнямі школьная вакальная група дзяўчат з VIII і VII класаў. Спявалі: Марыя Ягадніцкая, Аліна Конах, Галіна Сцепанюк, Альжбета Бай і Валянціна Ігнацюк. Гэты квінтэт ачараваў настаўнікаў добрым выкананнем родных песень. Дзяўчаты выканалі іх некалькі. На пачатку традыцыйную „Вітаем, вітаем вас, госці дарагія“, а затым „Вечаркам, за рэчкаю“, „Над ракою, у спакоі“ і іншыя. Прыгожа спяваюць чыжоўскія вучаніцы! Яны рыхтуюцца заваяваць добрае месца ў конкурсе школьнай беларускай песні — 1977. Найбольш аднак ачаравала выкананнем „Чорных вочак“ другакласніца Галіна Якімюк.

Пасля мастацкай часткі адбылася абмяркоўка ўрока. У дыскусіі прымалі ўдзел: візітатар-метадык мгр Аляксандр Іванюк, Ольга Гарустовіч, Васіль Цялушэцкі і ніжэй падпісаная.

Настаўніца О. Гарустовіч падкрэсліла, што дзеці прапраўна выказваюцца на роднай мове, што тэмп урока быў добры. Выказала думку, што ў кожнай школе павінен існаваць куточак роднай мовы. Гэта залежыць ад настаўніка.

У заканчэнні візітатар А. Іванюк сцвердзіў, што быў захоплены ўрокам. Падкрэсліў прадуманасць урока. Усе яго прапорцыі былі падабраны з пункту гледжання метадычнага, арганізацыйнага і рачавага.

Сапраўды атмасферу працавітасці бачылі настаўнікі ў чыжоўскай школе, дырэктарам якой з'яўляецца Эдвард Бай. Усюды відаць парадкі, заведзеныя рукой і галавой добрага гаспадара.

Галена Тапалянская

Беларуская літаратура — Аляксандр Баршчэўскі

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

МАКСІМ ГАРЭЦКІ — ЧАСТКА XXIII

Сацыяльна-псіхалагічныя творы. Навела „Маці“ ў большай ступені належыць да плыні маральна-псіхалагічнай, чым да сацыяльнай. Аднак і грамадскі элемент ёй не цалкам чужы. Твор „Маці“ трэба залічыць да катэгорыі навел таму, што выступае ў ім незвычайнае, нештодзённае здарэнне, хуткі ход падзеі, драматычная развязка.

У цэнтры навелы знаходзіцца вясковая дзяўчына, якая зацяжарыла. Пісьменнік коратка вяртаецца да інтымнага здарэння паміж дзяўчынай і хлопцам, якое стала прычынай цяжарнасці. Досыць цікава апісвае перажыванні цяжарнай дзяўчыны, якая робіць усё, каб пазбыцца непажаданай цяжарнасці. У сваёй роспачы звяртаецца дзяўчына да бога. Звароты яе заключаюць у сабе элементы просьбы і пагрозы.

„Малілася: — Памажы, калі грэх мне ў тым! Не прапусці, раз дзяўчыне не дазволена. Не хацела ж я. Абмахнулася тады, цяпер — вызвалі. Памажы, каб ніхто не даведаўся. Бо лаяцца грэшна пачну. На царкву брахаць, на абразы, на святое. Бо мяне бацька абаб'е да смерці, з хаты мяне вытурыць. Матка ў слёзах сваіх утопіць. Уся сям'я дакорамі загрызе. Людзі засмяюць мяне, бедную, гразёй закідаюць мяне...

І хаця галавою аб комін на вышках білася, а ў склеп залезшы, падскоквала ды аб зямлю бразгалася — не паслухаў бог...“

Сапраўды не паслухаў. Цяжарнасць дайшла да развязкі. Удалося дзяўчыне толькі адно: схаваць ад вачэй суседзяў і нават ад сваіх бацькоў цяжарнасць. Укутваючыся і сціскаючы сваё цела, урэшце дайшла да дня, а канкрэтна да вечара развязкі. Дзяўчына ўцякае з хаты ў пуню і там наступаюць роды. Працэсу родаў пісьменнік прысвячае бадай што найбольш месца. Апісанні, звязаныя з гэтым працэсам, як бы раздзяляюцца на дзве плыні. Першая адносіцца да псіхалагічнага аналізу перажыванняў дзяўчыны і ёй не чужы свайго роду лірызм, і другая, звязаная з фізічным бокам родаў, і характэрны ёй натуралізм.

Да кульмінацыйнага моманту навелы трэба аднесці тую хвіліну, у якой дзяўчына душыць сваё нованароджанае дзіця:

„Схапіла рукою за галоўку і заціснула раток і насок. Трапыхнула дзіцятка. І пачула, што пад далоняю ўгінаецца яго цемечка мяккае, быццам цела.“

Пісьменнік яшчэ накоплівае далейшыя інфармацыі. Гаворыць аб тым, што дзяўчына, завінуўшы мёртвае дзіця ў сваю блузку, падкідвае яго пад парог мясцоваму святару, пасля аднак, баючыся самадэмаскацыі, забірае дзіця і нясе яго да рэчкі і кідае ў ваду. Але гэта толькі прадаўжэнне лініі злачынства, якое адбылося ў моманце задушэння дзіцяці.

Навелу „Маці“, хаця яна і адносіцца да твораў псіхалагічных, цяжка залічыць да мастацкіх форм з выключнай псіхалагічнай паглыбленасцю. Наадварот, можна гаварыць аб паверхнаснасці або нават фальшы некаторых эпізодаў. Цяжка паверыць у думкі, прыпісаныя пісьменнікам дзяўчыне, якая праз момант будзе радзіць дзіця.

„Вось зараз і зімухна. Праляцелі журавы і гусі, не крукаюць, не крычаць высока ў небе. Лісты з грушы ссыпаюцца. Плача надвор'е пахмурнае. Восень.“ Праўдападобна, гераіні было не да думак, утрыманых у такім сентыментальным настроі. Другі, слабы бок твора адносіцца да самога моманту задушэння ўласнага дзіцяці. Цяжка паверыць, што з гэтым страшэнным фактам не былі звязаны драматычныя перажыванні, угрызенні сумлення, самаасуджэнне, пошукі матывацыі і апраўданняў. Усё гэта пісьменнік замяніў прадоўжанымі апісаннямі знешняга боку здарэння.

Нягледзячы на ўсе гэтыя хібы, навела „Маці“ належыць да твораў, якія адрозніваюцца ў спадчыне пісьменніка. Прачытаўшы твор, міжволі ставім пытанне: хто вінаваты? Бацька дзіцяці, які пакінуў вёску, даведаўшыся аб цяжарнасці дзяўчыны? Грамадства, якое заклявала б дзяўчыну, даведаўшыся аб тым, што стала яна маці? Сама дзяўчына, якая рашылася зрабіць страшэннае злачынства — дзетазабойства? Мабыць, усе разам.

Сустрэча з адной старасцю

Гэтая мая сустрэча са старасцю была сімпатычнай і... аптымістычнай. Вышаўшы з аднакомнатнай кватэры бабулі і дзядулі Паплаўскіх на вуліцы Юравецкай у Беластоку і скарачаючы дарогу ў рэдакцыю, пайшла я праз бетонную плошчу каля вакзала ПКС. І тут, загубленая ў гуку вялікага горада, я задавала сабе ўпартае пытанне: дзе ж прычына псіхічнага і разумовага здароўя 95-гадовай Эміліі Паплаўскай? Такой бабулі я яшчэ ў жыцці сваім не сустрэла. Знешнія прызнакі яе жыццёздольнасці лёгка ўстанавіць. Яна ходзіць, працуе на сваёй „дзялцы“, садзіць і капае, яна вяжа на прутках і кручком, шые — усё без акуляраў. Увесь пакой упрыгожвае яе тонкая дакладная работа: розныя там устаўкі, кружавы, абрусы, гардзіны. У апошні час звязала свайму мужу прыгожы свіцер. Чытае без акуляраў. Усё хутка разумее і на ўсё хутка адказвае. Янка Цялушэцкі прымерваўся да здымка, а я не вытрымала: пачытайце ўголас, бо інакш не паверу.

Любіць бабуля сімфанічную музыку і ўсе такія канцэрты слухае па тэлевізіі. У самой быў некалі вельмі прыгожы голас — альт.

Уся постаць гэтай жанчыны жыве, але найбольш жывучыя яе ясныя вочы, праз якія як бы бачыш нескаваную 95 гадамі жыцця жывую думку і такі ж розум. Каб больш такіх старых на свеце, — сказаць хочацца.

Гісторыя жыцця Эміліі Паплаўскай нічым не розніцца ад мільёнаў іншых гісторый. Нарадзілася ў вёсцы Гнілая каля Беластока (на Фасты кажа Хвасты). Маладую яе не цягнула на забаву, да хлопцаў. Больш, як сорак год было ёй, калі выйшла замуж за намнога маладшага ад сябе парабка Янку, які ў іхнюю вёску прыехаў з-за Бельска, вярнуўшыся ў сваю вёску пасля рэвалюцыі, з Чырвонай Арміі. Падафіцэрам нават там быў. Перайшлі жыць у Беласток. Паплаўская ўсё жыццё працавала, нарадзіла дзве дачкі.

А ўсё ж, дзе прычына, што пасля сустрэчы з гэтай старасцю, чалавеку лёгка на сэрцы? Размаўляла я з бабуляй звычайна, спакойна, як бы з маім аднагодкам, бо яна добра ўсё чуе. І здалося мне, што ў яе прыроджаная філасофія жыцця, да якой, шукаючы параўнання, хачу прывесці адзін з прыгажэйшых вершаў Янкі Купалы, крыху перафразаваўшы:

З цэлым сусветам гутарку весці,
Сэрца мільёнаў слухаць біцця...

Для бабулі Паплаўскай кожны чалавек усё жыццё быў прыгожым і добрым і кожнага прымала такім, якім ён ёсць. Гэта добрая філасофія.

Вера Леўчук

Няма такіх дасканалых трактарыстаў, як у Махнатым. Да таго авалодалі яны яздой, што нават не адчуюць, калі кола згубяць, і па трох, быццам на чатырох, ездзяць. І каб не тое, што нехта ім увагу зверне, дальбог, не здагадаліся б, што нечага не хапае. Вось вопыт! *(мша)*

„Будзеш кужаль ты прасці...“

Выстаўка **„Народная тканіна з паўночна-ўсходніх абшараў Польшчы“**, што адкрылася 3 мая бягучага года ў Акруговым музеі ў Беластоку (у будынку колішняй Ратушы), захапляе наведвальнікаў перш за ўсё багаццем ткацкай тэхнікі і мноствам узораў, якія прымяняюць народныя ткачыхі ад Уладавы над Бугам на поўдні да Ольштына на поўначы, ад дзяржаўнай граніцы на ўсходзе да Ломжы на захадзе. Тэрыторыя гэтая славіцца на Славяншчыне якраз няслыханай разнастайнасцю ткацкіх вырабаў. Аснову іх складае выпрацаваная стагоддзямі багатая мясцовая традыцыя. Тут таксама спрадвечна спатыкаліся і спатыкаюцца, узаемна на сябе ўздзейнічаюць іншыя плыні: паўднёваславянская і мазурская, украінская і літоўская.

Аж сюды, канкрэтна да Гайнаўкі, Заблудава і Міхалова, даходзіць паўночны рубеж паўднёваславянскага, г.зв. балканскага, ткацтва ручнікоў з двухбаковым узорам, што вельмі багаты стылізаванымі элементамі з жывёльнага і расліннага свету. З паўночнага ўсходу, ад літоўцаў, па ўсім паўночна-ўсходнім абшары Польшчы аж да Бельска і далей на поўдзень пашыраецца „лічаная тканіна“ — каляровыя сейпакі з замыславатымі геаметрычнымі ўзорамі. З паўночнага захаду, з Мазураў, выводзіцца тканіна з глыбокім, мігатлівым узорам „у косткі“. Яна і сёння красуецца абрусамі на вясковых сталах.

Але завандраваўшыя на Беласточчыну ткацкія тэхнікі і ўзоры толькі ўзбагачалі разнастайнасць мясцовых вырабаў. А вядома ж, што ў гэтым куточку Славяншчыны жанчыны праяўлялі незвычайную працавітасць і дбайнасць — за зіму яны напрадалі і натыкалі столькі матэрыялу, што яго хапіла апрануць з пят да галавы ўсю сямейку, услаць дыванамі, пасцілкамі, абрусамі, ходнікамі ўвесь дом, увешаць яго сцены ручнікамі і макаткамі ды яшчэ закінуць некалькі „звалькаў“ кужалю ў сундук, на „чорную гадзіну“, каб было што вывезці на рынак і, памераўшы на локці, прадаць на самую неабходную патрэбу. А вядома ж, што ўсё: кашулі, кофты, спадніцы, андаракі, а нават пасцельная бялізна было падрыхтавана ўручную вельмі старанна. Заслужана расславілі па ўсім свеце нашых народных ткачых арыгінальныя (іх радавод сыходзіць у глыбокую старажытнасць) дзвюхасноўвыя „карцінныя“ дываны, дарожкі і макаткі. Тэхніка іх вырабу і асноўныя матывы ўзораў захаваліся якраз у беларусамоўным асяроддзі ля вытокаў ракі Бебжы, у ваколіцах Ліпска, а ў наш час распаўсюджваюцца па ўсёй паўночна-ўсходняй Беласточчыне. Цікава, што гэтыя цудоўныя тканіны выконваюцца на кроснах даволі проста пры дапамозе спецыяльнай планкі - дошчачкі. Так, але сесці за кросны і ўзяць у рукі гэтую планку мусіць таленавітая і цярплівая народная майстрыха, што „мае ў сваёй галаве“ ўсе, нават самыя найменшыя, дробязі ўзору дывана, які яна намерваецца выткаць. А ўзор гэты ўжо ніколі больш не паўторыцца, бо ён — імправізацыя, адзін-адзіны на свеце!

Сярод 113 экспанатаў, прадстаўленых на выстаўцы, а якія паходзяць са збораў беластоцкага, варшаўскага і ольштынскага музеяў, значнае месца займае колішняя, пераважна святочная вопратка. Якіх толькі спадніц, фартушкоў, кофтачак, накідак, хустак не насілі колішнія модніцы! І тут яшчэ адна цікаўнасць: на поўдні Падляшша і ў ваколіцах Гайнаўкі народныя майстрыхі патрапілі так заплісаваць у дробненькую складку спадніцу, што потым яна знашвалася да дзірак, а складкі не разыходзіліся. Для гэтага тканіну мачылі, складалі ў патрэбнай велічыні складку, укладвалі ў гарачую печ і прыцïскалі каменнямі.

Вядома, што на Беласточчыне ў мінулым развівалася не адно народнае ткацтва. У другой палавіне XVIII стагоддзя асабліва дзякуючы намаганням падскарбяга надворнага літоўскага Тызенгаўза, і ў першай палове XIX стагоддзя тут дзейнічалі шматлікія каралеўскія і памешчыцкія ткацкія мануфактуры. На іх выраблялiся розныя тканіны, у тым ліку і каўры з узорамі і тэхнікай выканання, пазычанымі з Турцыі, Каўказа, Персіі.

Словам, ёсць з чым пазнаёміцца і чым палюбавацца на выстаўцы ў беластоцкай ратушы.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара
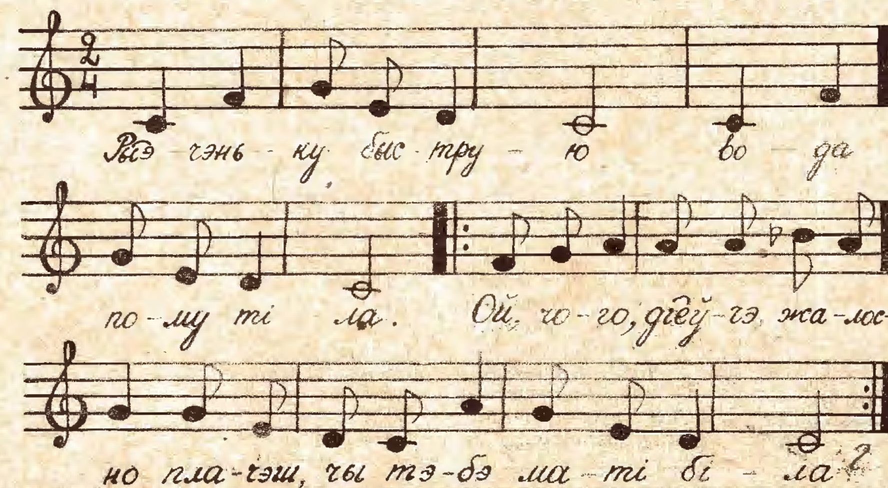

Ручнікі з ваколіц Міхалова, Гайнаўкі і з горада Беластока.

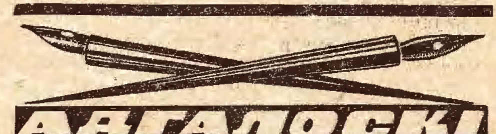
Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

ЛЮБОЎНАЯ

Рыэчэньку быструю вода помутіла.
Ой, чого, діеўчэ, жалосно плачэш,
чы тэбэ маті біла?
Ой, чого, діеўчэ, жалосно плачэш,
чы тэбэ маті біла?
— Ой, біті нэ біла, но словамі карала,
коб я з хлопцамі, з пройдісвіетамі
ціелу ноч нэ гуляла,
коб я з хлопцамі, з пройдісвіетамі
ціелу ноч нэ гуляла.
А куолько ж было того гулянечка моёго? —
Од змэрканечка й до світанечка,
до дэнёчка біелого.
Од змэрканечка й до світанечка,
до дэнёчка біелого.
Ой, пойду я, пойду до броду по воду,
Ой, як стану я, подівлюся я —
чы хороша на вроду?
Ой, як стану я, подівлюся я —
чы хороша на вроду?
Ой, вроду-прыроду, лічэнько прыкраснэ —
За ліхім мужом, за нэдбайнічком
доля ж моя нэшчасна.
За ліхім мужом, за нэдбайнічком
доля ж моя нэшчасна.
Ой, пуойду я, пуойду на тую гору крутую
Ой, як стану я, подівлюся я —
на тую воду быструю.
Ой, як стану я, подівлюся я —
на тую воду быструю.
Ой, як віетёр повіенэ, то й вода сколыбнэтця.
Ой, дэ ж моя ліха доленька
бітым шляхом волочэтця?
Ой, дэ ж моя ліха доленька
бітым шляхом волочэтця?
Коб я была й знала, што замужом ліхо
Заплела бы я косу русую
і сідіела б я тіхо.
Заплела бы я косу русую
і сідіела б я тіхо.
Коса моя руса, у тры рады сплетёна,
а я біедная, нэшчаслівая
ў чужу сторону звіезёна.
А я біедная, нэшчаслівая
ў чужу сторону звіезёна.

Ад Веры Міхалюк, 56 год, вёска Курашава гм. Чыжы, запісаў 3 лютага 1977 года Мікалай Гайдук. Нотная транскрыпцыя з магнетафоннай стужкі Людмілы Панько.

НЕСУМЛЕННАСЦЬ КЛЯШЧЭЛЕЎСКІХ ГАНДЛЕЎЦАЎ

Праблема невялікая, а клопатаў шмат. І пісалі ўжо аб ёй некалькі разоў. Быў нават адказ ваяводскіх улад у той справе. А ўсё ж нічога не змянілася.

Гутарка ідзе аб скупцы парожніх бутэлек у кузаўскай краме. У адказе аддзела ВЗГС („Ніва“ ад 23 студзеня г.г.) я прачытаў, што кузаўская крама абавязана купляць ужо ад 17 снежня 1976 г. усе парожнія бутэлькі, якія падлягаюць грашоваму залогу. Адказ падпісаў дырэктар аддзела ВЗГС — Г. Пракопчык.

Я правяраў праўдзівасць адказу ў студзені г.г. Потым у лютым, сакавіку і гэтак далей. За кожным разам прадаўшчыца казала, што бутэлек не купляе. — У мяне тыл працякае, — тлумачыцца заўсёды яна, — бутэлькі лопаюцца. Гэта было зімою. А зараз кажа, што няма скрынак нават на тыя, якія бярэ ўзамен ад кліентаў, што замалое памяшканне (значыцца, тыл) на склад бутэлек і г.д. Адным словам, як вазілі вы, даражэнькія, бутэлькі ў Бельск Падляшскі, так і далей вазіце.

Яшчэ лепшы адказ даў мне прэзас кляшчэлеўскага ГС-у. — Не маеш чым заняцца, дык пішаш недарэчнасці, — сказаў мне проста. — У нас у кожнай вёсцы прымаюць парожнія бутэлькі, а ты пішаш, што няма ніводнага пункта...

Не думаю апраўдвацца. Размову ў справе скупкі бутэлек я правёў з прэзасам у прысутнасці некалькіх працаўнікоў чыгуначнай станцыі. Напрыклад, Галіны Сціхуры, Міколы Акочука. Я заўсёды выступаю адкрыта і не саромлюся сказаць праўду. Хацеў бы таксама, каб і прадстаўнікі гандлю ўсвядамілі сабе нейкую адказнасць хоць у тых выпадках, калі даюць публічны адказ на крытыку.

Ул. Сідарук

DEMIS ROUSSOS

Фота па заказу

Заказвала Галіна Ціванюк з Ціванюкоў.

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Пасля смерці бацькі засталася яго жонка і два сыны, з якіх адзін працаваў у гмінным кааператыве, а другі пражываў на гаспадарцы сваёй жонкі. Жонка памершага пражывала на гаспадарцы, але паколькі было ўжо ёй 70 год і была яна нях здольная да працы, то аддала гаспадарку дзяржаве за пенсію. Ці сыны могуць дамагацца сваіх правоў на спадчыну па бацьку, паколькі іх матка перадала гаспадарку дзяржаве без іх згоды?

АДКАЗ: Паколькі адзін з сыноў працуе па-за сельскай гаспадаркай, то ён не можа наследаваць сельскую гаспадарку. Другі сын, які працуе на гаспадарцы жонкі, мае права на спадчыну сельскай гаспадаркі. Аднак у нашым прыкладзе ён страціў гэта права пасля таго, калі гаспадарка была перададзена дзяржаве за пенсію. Не мае пры гэтым значэння факт, што маці іх перадала гаспадарку дзяржаве без іх згоды. Згода патрэбна толькі ад супольнага ўласніка гаспадаркі, які пражывае на гэтай гаспадарцы і для якога праца на гэтай гаспадарцы з'яўляецца галоўнай крыніцай яго ўтрымання. У адносінах да абодвух сыноў гэтыя ўмовы не споўнены, і таму згода іх на перадачу гаспадаркі дзяржаве была непатрэбнай.

Куток практычных ведаў

ДОМ ВЯСЦ: НЕ ЗАДАМ ТРАСЦ!

Санітарны распарадак гаспадыні

Пры падрыхтоўцы розных страў абавязваюць падставовыя прынцыпы гігіены, на якія неабходна звяртаць вялікую ўвагу, калі не хочам захварэць.

Перш за ўсё неабходна сачыць за тым, каб асобна знаходзіліся прадукты чыстыя і тыя, якія неабходна перад падрыхтоўкай ці спажыццём дакладна памыць. Вядома, што да прадуктаў чыстых, якія можна спажываць адразу, адносяцца, напрыклад, хлеб, булкі, каўбаса, сыр, а прадукты, якія трэба абавязкова мыць, гэта сырое мяса, рыба, яечкі, гародніна, фрукты. Таму, выбіраючыся за пакупкамі, варта ўзяць з сабою некалькі цэлафанавых мяшочкаў, у якія асобна трэба будзе запакаваць розныя прадукты, каб не стыкаліся ў сетцы ці сумцы.

Ніколі нельга класці ў халадзільнік неачышчаную гародніну. Перахоўваем яе там, толькі ачысціўшы, памыўшы і палажыўшы ў цэлафанавыя мяшочкі, што аднагчасова прадоўжыць іх свежасць.

Для падрыхтоўкі сырога мяса павінна быць выдзелена спецыяльная дошчачка, якой не варта выкарыстоўваць для нарэзвання каўбасы, сыра, гэта значыць, прадуктаў гатовых. Дошчачку пасля кожнага выкарыстання трэба дакладна памыць і спаласнуць гарачай вадой.

У спецыяльных кошычках ці іншым посудзе перахоўваем заўсёды яечкі. Перад тым, як яечкі будзем разбіваць (асабліва пры выкарыстанні сырых — на крэм, маянез), трэба іх заўсёды памыць, паколькі шкарлупа іх бывае вельмі часта забруджана.

Трэба таксама памятаць, што прадукты ахоўвае нізкая тэмпература халадзільніка і кіпячэнне іх, таму трэба памятаць, што страву, якую пакідаем на наступны дзень, трэба не толькі падагрэць, але і некалькі мінут пракіпяціць.

Заўсёды пачынаем працаваць на кухні з чыстымі рукамі. Мыем іх таксама пасля абірання гародніны, чышчэння рыбы, а таксама пасля кожнага карыстання з туалета і выцірання носа з насмаркам.

Посуд недастаткова мыць толькі цёплай вадой, абавязкова трэба дадаваць мыла, парашок ці соду. Трэба асцерагаць таксама посуд перад насякомымі, грызунамі і пылам. Калі посуд доўга стаяў неўжываны, трэба яго перад выкарыстаннем дакладна памыць.

Гаспадыня

П ан Астраном! Мой сон быў такі. Быццам з нашай царквы выносілі труну (быццам з нябожчыкам, але нябожчыка не было відаць). Многа людзей ішло, а з правага боку стаяла чорная харугвія, і я быў недалёка. І я давай яе браць і несці, але яна была прывязана шнурком. Я хацеў адвязаць яе, а ў той час людзі выйшлі неяк наперад, я сілай адарваў харугвію і апярэдзіў людзей. Нясу, але харугвія была такая цяжкая, што пахілілася да зямлі, а я так моцна яе трымаў і падніімаў уверх, што нават паламаў ад яе кій. Тады я падхапіў харугвію вышэй, а яна ізноў да зямлі хіліцца ад цяжару

Вер—не вер

і зноў паламалася. А я ізноў падняў. Тады высветлілася, што яна металічная і я сказаў: „Калі так, то яе трэба несці ўтраіх!" І пасля гэтага ўсё прапала. Шаноўны Астраном, высветлі, не саромейся, мой сон.

П. С.

Іду ў Беластоку з пасёлка „Пяста" ў бок ракі Бялкі. У руцэ вуж, як рыба. Сціскаю моцна яго каля галавы, каб не ўкусіў, а ён неймаверна пружыніцца. Баюся, што не данясу яго да Бялкі.

Грыша

П. С.! Сон ваш напэўна абазначае нейкі смутак. Аб гэтым перш за ўсё сведчыць царква, з якой выносілі труну. Труна абазначае для кожнага чалавека што іншае: для старых людзей — хуткую смерць, для сямейных — прыбытак, для маладых жа — вяселле і доўгае жыццё. Вы ўпарта неслі харугвію — ці не абазначала б гэта нейкую сямейную страту...

Грыша! Ёсць у вас нядобразычлівыя сябры, скрытыя ворагі, якіх удасца вам, аднак, перамагчы і ўтаймаваць, як утаймавалі вы таго вужа, сціснуўшы яго за галаву.

Астрон

Сардэчныя тайны

Я жыву з бацькамі ў горадзе, але часта езджу на вёску, дзе жывуць мае бабка з дзедкам. І там я пазнаёмілася з хлопцам, ён вучыцца ў вышэйшай школе ў Беластоку. Мы ўжо ходзім два гады, а на канікулах (я ўжо канчаю тэхнікум) збіраліся пажаніцца. Але вось Віця перастаў да мяне прыходзіць. Не ведала ў чым справа, але ад бацькі даведалася, што ў вёсцы на мяне страшна напляткавалі, калі даведаліся, што мы маем намер жаніцца. Ну, і думаю, гэта пашкодзіла. І так мы ўжо пару месяцаў не бачымся. Я моцна гэта перажываю, бо кахаю Віцю. Усё яшчэ спадзяюся, што можа вернецца ён да мяне. Але нядаўна сваячніца запрасіла мяне на вяселле, і там пачаў заляцацца да мяне вясельны хлопец. Увесь час не адыходзіў ад мяне. Пасля прыслаў ліст і неўзабаве наведаў мяне дома. А апошнім разам запрапанаваў, каб жы пажаніліся. Я здзівілася, бо мы ж мала яшчэ знаёмы, ну і, праўду кажучы, ён і не падабаецца мне. У мяне ўсё Віця ў вачах. Але маёй маме прапанова вельмі спадабалася, і яна настайвае, каб я выходзіла. Кажа: зрабі Віці на злосць. Хай убачыць — не захацеў, а ты ўжо і выйшла замуж. Ну і гэтыя пляткаркі на вёсцы раты закрыюць. Я аднак не магу з мамай згадзіцца. Не хачу некаханага хлопца. Сэрцайка, што мне рабіць?

Эля з Беластока

Эля! Я тут на тваім баку. За некаханага хлопца не выходзь. Яшчэ мо і з Віцем справы ўладкуюцца, бо не верыцца, каб разумны, адукаваны хлапец аж так моцна пераняўся плёткамі. Ён жа за два гады сам цябе добра пазнаў і „дарадчыц" слухаць не павінен. А калі ўжо і нічога з Віцем не выйдзе, дык напэўна падвінецца іншы, які спадабаецца, і тады ахвотна выйдзеш замуж. Пакуль не спяшайся. Маладая, жыццё перад табой.

Сэрцайка

Этнаграфічнае акенца

Аколіцы вёскі Бяндзюга.

Фота Я. Цялушэцкага.

С. СМІРНОЎ

У катакомбах Аджымушкая

ДАКУМЕНТАЛЬНАЯ АПОВЕСЦЬ

Як толькі закончылася газавая атака ворага, камандзіры падземнага гарнізона сабраліся на нараду. Становішча рэзка змянілася, і трэба было абмеркаваць і вырашыць мноства важных пытанняў. І перш за ўсё трэба было вырашыць галоўнае пытанне: што рабіць гарнізону далей?

У абаронцаў каменяломняў было два выйсця: заставацца на месцы і працягваць сваю барацьбу або паспрабаваць ноччу раптоўным ударам прарваць кальцо ворага і затым ісці на злучэнне з партызанамі, якія, паводле звестак, дзейнічалі ў раёне пасёлка Стары Крым у густых крымскіх лясах. Гэта праблема выклікала самыя гарачыя спрэчкі.

Вядома, далейшая абарона была звязана з велізарнымі цяжкасцямі, і ніхто не сумняваўся, што цяжкасці гэтыя будуць з кожным днём узрастаць. Але і прарыў быў справай не менш складанай і здаваўся нават больш бесперспектыўным па сваіх магчымых выніках. У гэтыя дні немцы сцягнулі ў раён каменяломняў шмат войск. Напэўна яны ўлічвалі, што пасля газавай атакі гарнізон можа пайсці на якія-небудзь адчайныя дзеянні, і, відаць, падрыхтаваліся ўжо да іх. Нават пры поспеху аперацыі бой на прарыў вельмі дорага будзе каштаваць падземнаму гарнізону. А затым становішча тых, хто прарвецца, стане яшчэ больш цяжкім. Да лясоў Старога Крыма, дзе дзейнічаюць партызаны, трэба было прайсці некалькі дзесяткаў кіламетраў. А мясцовасць паміж Аджымушкаем і Старым Крымам была зусім адкрытай, бязлеснай. Майскія ночы кароткія, і цемра толькі ненадоўга схавае тых, хто прарваўся, ад вачэй праціўніка. На світанні іх непазбежна выявяць і атакуюць нямецкія самалёты, наперарэз ім вораг пашле калоны матарызаванай пяхоты, танкі, і ўся група абаронцаў Аджымушкая будзе, без сумнення, знішчана раней, чым яна дабярэцца да выратавальных лясоў.

Абараняючыся, яны маглі пратрымацца ў гэтых падзямеллях яшчэ больш ці менш значны час. Сваім агнём з амбразур, начнымі вылазкамі яны кожны дзень наносяць страты ворагу. Працягваючы абарону, яны адцягваюць на сябе войскі праціўніка, не даюць яму перакінуць іх на іншыя ўчасткі фронту і, значыцца, дапамагаюць барацьбе, якую вядзе Чырвоная Армія, выконваюць сваю баявую задачу. Нарэшце, большасць камандзіраў была ўпэўнена ў тым, што нашы часці, адкінутыя за Керчанскі праліў на Каўказ, хутка адновяць свае сілы і зноў высадзяць дэсант на крымскае ўзбярэжжа. І тады падземны гарнізон Аджымушкая можа адыграць вельмі важную ролю — абаронцы каменяломняў вырвуцца і ўдараць у спіну немцам, узаемадзейнічаючы з дэсантнікамі і забяспечваючы поспех гэтай аперацыі.

Словам, абмеркаваўшы ўсе магчымыя варыянты дзеянняў, камандзіры вырашылі, што гарнізон павінен застацца на месцы і працягваць барацьбу.

Цяпер неабходна было падумаць аб арганізацыі далейшай абароны. Першнаперш трэба было падрыхтавацца да новых газавых атак — з раніцы немцы маглі паўтарыць іх. Вырашылі зараз жа пачаць будаваць імправізаваныя газасховішчы.

Трэба было за ноч зрабіць мноства іншых неадкладных спраў. Прыбраць тысячы трупаў, якія валяліся ў падзямеллях, — пахаваць іх або аднесці ў больш далёкія адсекі тунеляў. Улічыць усіх людзей, якія засталіся жывыя пасля першай газавай атакі, і нанава размеркаваць іх па падраздзяленнях. Узяць на строгі ўлік усе запасы прадуктаў і падумаць аб забеспячэнні вадой. Выпрацаваць строгі парадак жыцця і баявых дзеянняў гэтага падземнага гарнізона, таму што толькі такі парадак і жалезная дысцыпліна маглі дапамагчы абаронцам каменяломняў пераадолець усе неверагодныя цяжкасці, якія ўзніклі перад імі. Усё гэта было падрабязна абмеркавана ў тую ноч камандзірамі.

Усю ноч у самых далёкіх падзямеллях ішло будаўніцтва сховішчаў. Выбраныя для іх памяшканні адгароджваліся сценамі, складзенымі з каменю. Са складаў узялі брызенты, у калідорах падбіралі кінутыя плашч-палаткі, коўдры, шынялі, сшывалі ўсё гэта і вешалі перад уваходам у сховішча, каб закрыць доступ дыму. Першае, самае прасторнае і самае надзейнае газасховішча пабудавалі для шпіталя, у якім знаходзіліся дзесяткі раненых хворых. Да раніцы былі гатовы і некалькі іншых памяшканняў. Цяпер з пачаткам газавай атакі ўвесь гарнізон мог схавацца ў гэтых сховішчах. Процівагазы раздалі толькі камандзірам і байцам дзяжурных падраздзяленняў, якія ў час газавых атак павінны былі знаходзіцца ля ўваходаў у падзямелле і сваім агнём адбіваць спробы ворага ўварвацца ў падзямелле.

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

Выкарыстанне рэзерваў

У 1976 годзе адбыўся агляд гмін. Выявілася пры гэтым многа недахопаў і многа дасягненняў. Улады гмін цяпер ліквідуюць недахопы. Паглядзім, як гэта справа выглядае ў Нараўцы.

Гміна займае 33.902 га. У тым ліку ўпраўныя землі 19.822 га, лугі — 5096 га, ворная зямля — 5.729 га. Вялікая паверхня лугоў сведчыць аб магчымасцях добрай прадукцыі зялёнага корму. Аказваецца, не найлепш з гэтым. Толькі 16 працэнтаў лугоў меліяравана, рэшта залiваецца вадой Нарвы і Нараўкі.

Агляд гмін звярнуў увагу гмінных улад на такія праблемы, як гаспадарнасць зямлёй, парадак у пабудовах, пажарная бяспека, парадкі з дарогамі.

Самая важная праблема — гэта гаспадарка зямлёю. У выніку актыўнай дзейнасці 35 працэнтаў незагаспадаранай зямлі апынулася ў добрых руках, аднак далейшыя 285 га ўсё яшчэ незагаспадараваны. Але і тут справа будзе ўладжана ў бягучым годзе.

Недахоп меліярацыйных машын устрымлівае працу ў гміне. Улады гміны вераць, што гэтыя праблемы ў будучыні вырашацца. Надлясніцтва „Броўск" у Грушках дапамагае гміне загаспадарыць 78 га лясной плошчы. На скарб дзяржавы прынята 28 гаспадарак — 219 га, у тым ліку 150 га ўзяў СКР, а 69 — гаспадары.

Узрастае колькасць гаспадароў, кантрактуючых розныя культуры. Раслінную прадукцыю кантрактуе цяпер на 36 асоб больш, чым у мінулым годзе, а жывёлу — на 366 асоб больш.

Здаецца, што агляд пабудзіў улады гміны да больш актыўнай працы. Аднак не ўсе справы яшчэ да канца вырашаны. Агляд займаўся і дарогамі. А вось да Лукі аўтобус не даязджае, бо кепская дарога, а вёска далёка ад гміны. І што рабіць...?

А. З.

Кіёск у Нарве

У Нарве за спажывецкай крамай насупраць аптэкі паставілі ГС кіёск. У ім можна купіць што-небудзь з'есці і выпіць піва. У сярэдзіне ёсць два столікі і крэслы, а на двары параблены лаўкі і столікі. Побач растуць дрэвы. Усё выглядае так, нібы ты знаходзішся ў Белавежскай пушчы. Можна туды запрашаць турыстаў, каб яны падсілкаваліся і адпачылі пад дрэвамі.

Найгорш толькі, што там ніколі няма пустога месца. Увесь час сядзяць адны і тыя самыя людзі і п'юць піва і гарэлку, прынесеную з крамы. Ад п'яніц там гудзе, як у вулеі.

М. Лук'янюк

Росцвіла наша пієсня

На дворыэ вжэ нуоч запала,
Ціела зала повна стала,
Прыйшлі людэ заспіватьі,
Сэрця радосць показатьі.

Вжэ „журы" за стуол засіело,
До роботы прыступіло,
уставілі мікрафон,
Коб слухаті песень звуон.

Дружно хлопці і дівчата,
Разом будэмо співатьі
Про кудравый сіній лён
І шумяшчы лісцём клён.

Маня й Коля з Гайнувшчыны
Заспівалі про каліну,
Што сіе біелым цьвіетом
У зэлёнум лузі ліетом.

Песня —
„Як я була мала, мала"
Найбуольш усіем сподобалась,
А співалі ей дівчыны —
Жэня й Ніна із Бельшчыны.

Як вжэ всіе дзісь вэсэляцця
Руодной мовой гонорацця
В Бэ-Га-Ка-Тэ росцвіла
Наша піесня із сэла.

Іван Кірызюк

Пытанні

(Працяг са стар. 3)

56. Аналіз „Круглянскага маста" В. Быкава.
57. Характарыстыка „Сотнікава" В. Быкава.
58. Агульная характарыстыка сучаснай беларускай паэзіі.
59. Характарыстыка часопіса „Полымя".
60. Характарыстыка часопіса „Маладосць".
61. Характарыстыка „Літаратуры і мастацтва".
62. Характарыстыка вядомых табе падручнікаў па гісторыі бел. літаратуры, або манаграфій, прысвечаных паасобным літаратурным праблемам, ці пісьменнікам.
63. Мастацкая літаратура на старонках „Нівы".

Машына ў гразі

Аднойчы давялося мне ехаць па дарозе з Бабікаў у Саколку праз Сухінічы ў Шудзялаўскай гміне. Бачу стаіць грузавы самаход, закапаны ў гразі, што і калёс не відаць. Стараліся яго выцягнуць два трактары, ды не змаглі. Казалі людзі, што ён там стаяў ужо двое сутак. Тую дарогу будаваў аддзел камунікацыі ў Саколцы. Улажыў туды мільёны злотых і зрабіў жвіроўку. Людзі кажуць, што ў тым месцы заўсёды пад весну ломяцца самаходы ды вазы. А будавалі дарогу летам, насыпалі крышку жвіру і ў парадачку. Далей няхай робіцца, што хоча.

Прабраўся я праз тое месца (чуць чэрці не залюлюкалі) за Сухінічы, а там — дальбог, аж душа баліць. Кожнае дрэўца, пасаджанае паабапал жвіроўкі некалькі год назад, зайцы апалянтавалі, а ніхто і не падумаў, каб дрэўцы абвязаць.

Падумайце, даражэнькія, колькі гэта каштавала — пасадзіць дрэўцы. Пройдзе камісія, скажа, што дрэўцы пасохлі ці хуліганы паламалі, ды зноў пасадзяць. І зноў грошыкі выкладай, а іх не шкада, бо не са сваёй кішэні.

Ніяк

З думкай аб новым сезоне

У Супраслі дзейнічае секцыя лыжаў. Вядзе яе Яраслаў Дата. Яна прыналежыць да ВЛКС „Падляшша" і налічвае 80 спартсменаў.

У Супраслі адбыўся сход секцыі, на якім падсумавалі яны сезон. Усё адбывалася ў мілай і сардэчнай атмасферы ў мейска-гмінным цэнтры культуры ў Супраслі.

На сходзе мы даведаліся, што зборная гмінная школа ў Супраслі на будучы сезон створыць спартыўны клас па лыжах. Гэта будзе першая школа ў ваяводстве з такім спартыўным профілем.

Залаты ганаровы знак ЛЗС атрымаў дырэктар зборнай школы ў Супраслі, а сярэбраны — Яраслаў Дата. Бронзавыя знакі атрымалі найлепшыя спартсмены мінулага сезона: І. Алізаровіч, П. Паплаўскі, В. Санюкевіч, І. Талочка, М. Матулевіч, Д. Пятроўская, А. Федзюкевіч, А Семяняка, І. Лісоўскі, А. Балдыс. Лепшыя спартсмены атрымалі таксама грашовыя ўзнагароды.

Было выбрана праўленне секцыі лыжнікаў. Старшынёй стаў дырэктар зборнай гміннай школы ў Супраслі Станіслаў Васілеўскі. У склад праўлення ўвайшлі і прадстаўнікі бацькоў: Ірэна Бобка і Тадэуш Алізаровіч. З гэтага відаць, што спартыўная секцыя лыжнікаў у Супраслі карыстаецца папулярнасцю і падтрымкай з усіх бакоў.

(гай)

Курс у Бельску

У Бельску закончыўся чарговы курс па сельскай гаспадарцы. Запісалася 29 асоб, экзамены здалі 23 асобы. Найлепшымі вучнямі на курсе былі: Валянціна Аверчук, Анатоль Аверчук, Лешак Пташынскі. Курс быў арганізаваны і аплачваўся ўладамі горада Бельска. Распачаўся ў снежні мінулага года.

Выкладчыкамі былі: інж. Тадэуш Бухоўскі, мгр інж. Марыя Слiўко, мгр інж. Барыслаў Рудкоўскі, інструктар сельскагаспадарчай службы горада Бельска — Вацлаў Маліноўскі.

Усе закончыўшыя курс атрымалі дакумент кваліфікаванага самастойнага гаспадара.

М. Матвеюк

Весткі з белліцэя ў Бельску

Бятуць гады. З кожным годам, з кожным нават днём відаць вялікія змены ў агульнаадукацыйным ліцэі імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельску. У школе дзейнічае выхаваўчы калектыў, які з'яўляецца каардынатарам усіх пачынанняў моладзі, ініцыятарам разнароднай дзейнасці вучняў ліцэя. Кіруе ім настаўнік А. Падолец. У склад калектыву ўваходзяць прадстаўнікі ўсіх класаў, педагагічнага савета і бацькоўскага камітэта. Сходы памагаюць настаўнікам наблізіцца да моладзі, лепш зразумець патрэбы вучняў. Супрацоўніцтва паміж настаўнікамі і вучнямі пачало развівацца вельмі добра. Моладзь уключылася ў справы школы. Гэта мае вялікае значэнне для далейшага развіцця школы. Вучні памагаюць настаўнікам прыдзяляць стыпендыі і месцы ў інтэрнаце.

У гэтым годзе пачалі дзейнічаць секцыі: гаспадарчая, спартыўная і навуковая. На працягу чатырох тыдняў кожны клас у школе нясе дзяжурствы. Пасля чатырох тыдняў калектыў ацэньвае дзяжурны клас. Варта адзначыць, што старшыня гэтай секцыі Валянцін Лапцеў стараецца, каб дзейнасць гаспадарчай секцыі добра развівалася.

Навуковая секцыя, якой кіруюць Барбара Сіманенка і Галіна Ляшчынская, мае заданне памагаць вучням у вучобе. Вельмі добра ў школе развіваецца вучнёўская ўзаемадапамога. У кожным класе ёсць выбраныя вучні, якія кожную хвіліну гатовы дапамагчы слабейшым па кожнаму прадмету. Трэцяя секцыя — спартыўная. Старшыня яе Славамір Врацэнскі. У школе вялікі націск ставіцца на спорт. Адбываюцца матчы, гульня ў тэніс і іншыя. Вучні ахвотна прымаюць удзел у спартыўных спаборніцтвах.

Штораз прыгажэйшым становіцца жыццё ў нашай школе.

Яўгенія Манаховіч,
Бельскі беларускі ліцэй

Незакончаная работа

Калі хто едзе па дарозе Рагазы-Нараў, дык, выязджаючы з вёскі Рагазы, падумае: „Добра прыдумалі — зрабілі асфальт". Як жа хутка аднак разачаруецца. Асфальт заліты толькі на малым адрэзку дарогі, а далей выбоістая жвіроўка да шашы. Усёй дарогі — 3 кіламетры. Ужо пару год усё тут так стаіць. Цікава, ці на цэлы адрэзак гэтай дарогі не хапала матэрыялу, ці была іншая прычына, што дарога не дароблена? Тут патрэбна добрая дарога, бо кожны дзень многа машын едзе, а таксама аўтобусы ПКС.

Мне здаецца, што калі ўжо пачынаеш работу, дык трэба яе і закончыць.

В. Т.

Будзе добрая работа

Кіпіць работа на дарозе са Спічкоў у Орлю. Горбы пяску, што не былі разгорнуты ўвосень, цяпер ужо зраўнялі з зямлёй. На дарозе штораз больш пяску. На пясок кладуць жвір, і выйдзе вельмі добрая дарога. Відаць з гэтага, што інтэрвенцыя „Нівы" ў гміну ў Орлі памагла.

Васіль Асеннік

Зямля зноў будзе радзіць

За Бельскам пад лесам каля шашы стаіць многа калоній вёскі Відава. Жывуць тут пераважна старыя людзі, а поле іх не выкарыстана, проста сіл людзям не хапае. Пасадзіць крыху ці пасее, каб сабе было, а на рэшце палёў пасвяцца авечкі. Ды й авечак тых нямнога.

Зямля гэтая не давала амаль ніякай карысці. Паблізу калоній гаспадарыў бельскі ПГР. І цяпер, калі большасць сялян аддала сваю зямлю ў дзяржаўны фонд, ПГР яе прыняў каб загаспадарыць. Увосень трактары зааралі ўсе няўгоддзі, нават дарогі. Зямля хоча радзіць. Каб толькі ПГР не гаспадарыў на гэтых землях, так як дагэтуль на іншых. Аж сорамна часам было глядзець, як гэты ПГР гаспадарыць. Два гады падрад, напрыклад, сеялі яны кукурузу. Адзін год вялікую частку яе змарнавалі, а на другі год так сабралі, што кожны доўгі качан застаўся на полі.

Ян В.

Запрашаем да нас

Вясной я часта думкамі вяртаюся ў мінулае. Хаця гэта і недалёкае мінулае, а ўсё ж такі мінулае. Год 1975. Тады вясной я канчала восьмы клас і перада мной стала вельмі важная жыццёвая праблема: што далей? Прызнаюся, прыходзілі ў маю галаву розныя, часта супярэчлівыя думкі і я не адразу і не без хістанняў трапіла туды, дзе цяпер знаходжуся. А знаходжуся я ў Гайнаўскім беларускім ліцэі. Вучуся ўжо другі год і ўжо маю права судзіць, ці выбар мой быў правільны.

Пасля двух гадоў вучобы я поўнасцю пераканалася, што не памылілася ў выбары школы. Ідучы сюды здабываць веды і далейшы жыццёвы вопыт, я вырашыла праблему, якой жыла некалькі месяцаў, а можа і гадоў. Я вельмі задаволена. А так мала бракавала, каб я трапіла ў іншае месца. Суседзі, сям'я часта мяне адгаварвалі ад беларускага ліцэя, стараючыся пераканаць, што ён мне нічога не дасць, а мо нават пашкодзіць у жыцці. Але я, канчаючы восьмы клас, хацела станавіцца ўсё багацейшай ведамі ўсіх галін жыцця, усё глыбей ісці ў незнаёмае мне дагэтуль, хацела пазнаць мову, літаратуру, цяперашняе і мінулае нашай краіны, а таксама мову, літаратуру і гісторыю майго беларускага народа. А гэта ўсё я магла атрымаць толькі тут, у беларускім ліцэі.

Праўда, будынак нашай школы нізенькі, старэнькі. Адным словам: непрыглядны, але хадзіла тады і далей ходзіць вестка аб вельмі прыемнай атмасферы ў гэтай школе. Апынуўшыся ў ліку ліцэістаў, ужо праз два гады навукі я мела магчымасць сама ў гэтым пераканацца. І ўжо цяпер я з поўнай адказнасцю хачу сцвердзіць, што мая школа, што наша школа — гэта адна дружная сям'я. Няма ў нас ніякіх розніц, усе мы складаем адно цэлае, школа з'яўляецца нашым другім домам, а настаўнікі — нашымі другімі бацькамі.

Прыходзіць сюды не толькі моладзь, якая вывучала беларускую мову ў пачатковай школе, але таксама многія хлопцы і дзяўчаты, якія сустракаюцца з ёю першы раз. Яны ўжо пасля першых некалькіх урокаў пераконваюцца, што іх страх перад дадатковым і новым для іх прадметам абсалютна беспадстаўны. Вельмі хутка ўсе яны перамагаюць цяжкасці, пазнаюць і любяць гэты прадмет. Зрэшты, бадай немагчыма абыякава ўспрымаць гісторыю гэтага народа, сардэчную творчасць Купалы, Коласа ці іншых паэтаў і пісьменнікаў.

Да нашых іншых абавязкаў, апрача школьных прадметаў, належыць таксама зацікаўленне фальклорам. Нам трэба яго пазнаваць, а ў будучыні самім усё гэта распрацоўваць.

Як бачыце, васьмікласнікі, не адзін вучань не адчуе сябе ў нас адзінокім. Кожны з вас ужо з першых дзён становіцца адным з нас, нашым малодшым братам ці малодшай сястрой. Верце мне, не выгляд школы вырашае аб атмасферы яе жыцця, але дружба, сяброўства вучняў. Так што напэўна не памыліцеся, прыходзячы да нас. Тут атрымаеце багатыя веды і знойдзеце верных сяброў. Памятайце, дзверы белліцэя ў Гайнаўцы для салідных дзяўчат і хлапцоў заўсёды адкрыты!

Ніна Калішук

НЯСЛАЎНАЯ ХРОНІКА

У Беластоку на скрыжаванні вуліц Сянкевіча і Варшаўскай матацыкліст падбіў пешахода. А адбылося гэта на пераходзе. І святло было зялёнае. Як бачым, нават пры такім забеспячэнні трэба быць асцярожным.

*

У Трасцянцы матацыкліст хацеў абагнаць трактар „Урсус", але сам папаў пад яго.

*

У Беластоку ў Дайлідах загарэўся дом. Дом згарэў і згарэў яго ўласнік (было гэта а трэцяй гадзіне пасля поўдня). У хаце ляжала таксама цяжка хворая жанчына — 80 год, якая таксама згарэла.

„Niwa" — Tygodnik RSW „Prasa—Książka—Ruch", Skr. poczt. 142, 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. Wydawca Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe RSW w Białymstoku. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu", urzędy pocztowe i listonosze. Indeks 36911/36671.

Праверыў...

У магазіне было перапоўнена і шумна. Гаманіла доўгая чарга. Прадавалі бананы.

Стаю ў чарзе, якая марудна рухаецца наперад.

— Што гэта за прадаўшчыцы цяпер, — пачуўся ззаду сварлівы жаночы голас. — Маладыя, а ледзьве соўгаюцца. Вераглі б час пакупнікам...

— Колькі стаім, а ўсё яшчэ не відно прылаўка, — уступіла ў размову другая жанчына. — Пайду, пагляджу, у чым там справа.

Праз некаторы час яна моўчкі прабіралася ўжо да выхаду, трымаючы ў руках пакупку.

Марудна рухаемся наперад...

— Чаму гэта ў гандлі такіх марудлівых трымаюць, — зноў пачуўся ззаду жаночы голас.

— Вось на танцульки яны збіраюцца хутка, — падтрымала яе субяседніца.

— Ніякай павагі да чалавека, быццам у нас іншых спраў няма, — сказала трэцяя і дадала: — Трэба праверыць...

Жанчына рашуча накіравалася наперад. Праз некаторы час яна моўчкі праціснулася да выхаду. У руцэ трымала купленыя бананы...

Марудна рухаемся наперад.

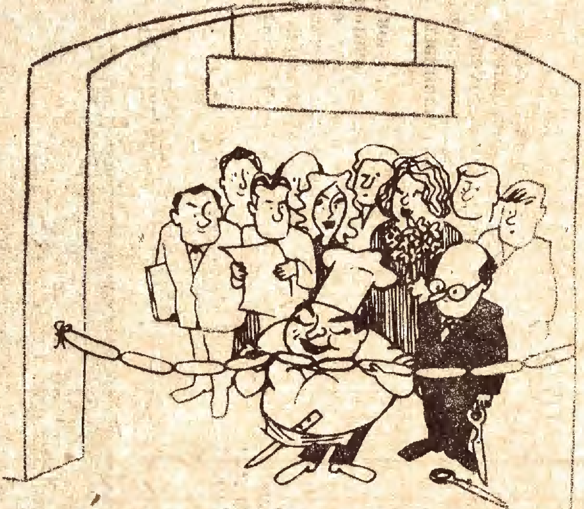
— І навошта вучаніц ставяць да прылаўка, — не вытрымаў хтосьці ў мяне за плячамі.

— І сапраўды. Да заўтра, напэўна, не выберамся з магазіна, — уступіў у размову і я. — У кнігу скаргаў трэба запісаць, тады забегаюць!

— Правільна, — пагадзіўся мой сусед. — Пайду, праверу.І стаў прабірацца да прылаўка. За ім і я. За мной накіраваўся яшчэ той-сёй... чалавек пяць. Купілі бананы і падаліся да дзвярэй.

Чарга марудна рухаецца наперад...

А. Давыдаў

ХТО НЕСУМЛЕННЫ?

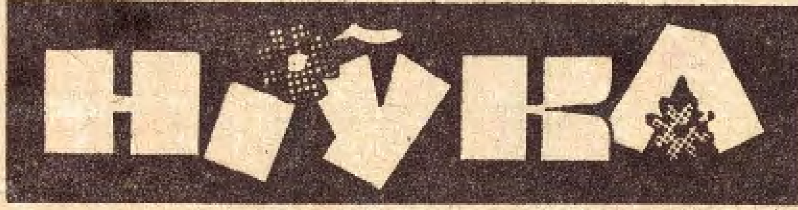
— Вы не далі мне рэшты 5 злотых, — заўважае задрыпанец гандляру Хапуну.

— Я не аблічыў, а хацеў праверыць ваша сумленне, бо не кожны напаміне аб такой дробязі, — адказаў Хапун.

У КАРЧМЕ „БАБСКІЯ СЛЁЗЫ"

— Што гэта: чай ці кава? Мне здаецца, што напітак пахне газай.

— Калі вам здаецца, што пахне газай, то гэта — чай, бо кава ў нас пахне шкіпінарам.

Модныя павевы ў хірургіі.

ШТО ВЫГЛЯД?!

Што выгляд чалавечы?.. Нішто. Галоўнае — розум... Ну, што такое форма твару або носа, памер вачэй, прычоска? Усё гэта дробязі. Галоўнае — розум, погляды, інтэлект... Вось што галоўнае... Але калі да гэтага яшчэ прыгожы выгляд — тады ўсё. Засталося толькі грошай дастаць... А што грошы? Глупства, калі ёсць розум і такі выгляд... Але калі ёсць яшчэ грошы... Усё! Трэба толькі, каб яны кахалі адно другога... А калі ёсць розум, выгляд, грошы і яны кахаюць адно другога — патрэбны поспехі ў працы і шчасце ў асабістым жыцці... А калі ёсць розум, выгляд, грошы, каханне і поспехі ў працы, патрэбна толькі здароўе... А калі ёсць розум, выгляд, грошы, каханне і здароўе, трэба, каб гэта зышлося ў якога-небудзь аднаго чалавека, а гэтага не бывае!

МІНІВЕРШЫ

ЦЁПЛЫЯ АДНОСІНЫ

Прыехала Паша
У сяло гасцяваці.
Спытала у Пашы
Старэнькая маці:
— Ці цёпла к свякроўцы
Адносішся ты?
— Вядома...
На кухні жыве, ля пліты.

Міхась Казакоў

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Гаспадар дома захварэў і злёг у пасцель. Жадаючы аблегчыць яму боль, нявестка падала шклянку малака, куды дабавіла чарачку каньяку. Свёкар з задавальненнем яго выпіў і тут жа распарадзіўся:

— Гэту карову нікому не прадаваць!

*

— Сёння ў цябе цудоўныя атрымаліся грыбы, — сказаў муж жонцы, задаволены сытным абедам. — Дзе ты знайшла рэцэпт іх падрыхтоўкі?

— У адным дэтэктыўным рамане.

*

Дырэктар дакарае сакратарку:

— Нельга рабіць столькі памылак, перапісваючы даклад.

— Сэр, як гаворыць прыказка, „у каня чатыры нагі, і то спатыкаецца".

— Правільна, міс. Ды ён не атрымлівае такой высокай зарплаты.

ТАКТЫКА

— Узважце мне калі ласка, самы горшы кавалак мяса, — просіць Кастусь мясніка.

— Чаму?

— Каб жонка больш у краму не пасылала.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

На просьбе Галены Федарук з Зубава змяшчаем песню

Ludzkie gadanie

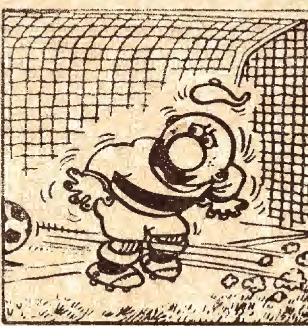
słowa: Agnieszka Osiecka
muzyka: Seweryn Krajewski
śpiewają Maryla Rodowicz i Seweryn Krajewski

Gdzie diabel dobranoc mówi do ciotki
Gdzie w cichej niezgodzie przyszło nam żyć
Na piecu gdzieś mieszkają plotki
Wychodzą na świat, gdy chce im się pić
Niewiele im trzeba żywią się nami
Szczęśliwą miłością, płaczem i snem
Zwyczajnie, ot, przychodzą drzwiami
Pośpiesznie jak dym i lotne jak cień

Gadu, gadu, gadu, gadu, gadu nocą
Baju, baju, baju, baju, baju w dzień
Gadu, gadu, gadu, gadu, gadu nocą
Baju, baju, baju, baju, baju w dzień

Gdzie wdowa do wdówki mówi: „kochana"
Gdzie kot w rękawiczkach czeka na mysz
Gdzie każdy ptak zna swego pana
Tam wiedzą co jesz, co pijesz, gdzie śpisz
Gdy noc na miasteczko spada jak sowa
Bratają się ręce takich jak my
I strzeże nas księżyca owal
By żaden zły wilk nie pukał do drzwi
A potem siadamy tuż przy kominku
I długo gadamy, że to, że sio
Tak samo jak ten tłum na rynku
Pleciemy co kto, kto kiedy, gdzie kto.
Gadu...

Чаго ў спорце не бывае!

ТАКСАМА ЗМАГАЕЦЦА

Раз сяброўка запытала
Зіначку з буфета:
— Як вядзе змаганне з п'янствам?
Быў указ на гэта!
— Бой вяду, мая галубка,
Як магу, як знаю:
Каб была слабейшай „экстра", —
Трохі разбаўляю.
Каб кліенты менш п'янелі,
Дралі менш гарлянкі,
Я заўжды не даліваю
У графіны, шклянкі.

А каб нечым пахмяляцца
Ім было, лядачым,
Я яшчэ не забываю
Недадаць ім здачы.

Іван Неміровіч

ЗВЯЛА ДОЛЯ

— Бацьку, гэта вы?

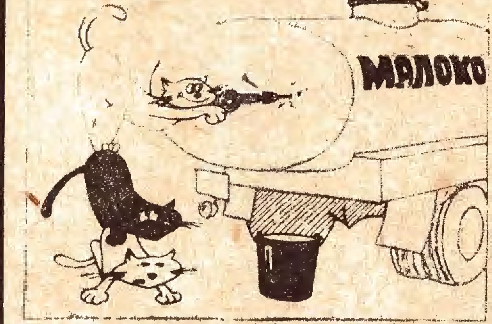
— Я, а гэта ты, сынку?

— Я, тату, я. Вы адкуль паўзеце?

— З імянін, а ты дзе гэта лазіш па начах?

— Я з вяселля дадому не магу трапіць.

— Ну, што ж, калі ўжо сустрэліся, дык папаўзем разам, а то я таксама ледзь не заблудзіўся.

Крадзеж з узломам.

Кожнаму любіў жадаць: „Каб ты жыў сто гадоў, а я яшчэ больш".

Ці ведаеце вы, што...

...калі эканоміць кожны дзень па дзесяць злотых, то за год можна сэканоміць 3650 злотых, а ў высакосны год нават 3660;

* * *

...калі ў сваёй кватэры на ўсю моц уключыць магнітафон, то можна даведацца, ці начуюць дома суседзі;

* * *

...калі ў ванну, да краёў запоўненую вадой, апусціць тэлевізар, то апошні вышесніць аб'ём вады, роўны аб'єму тэлевізара;

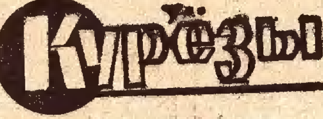
* * *

...пакой можна не праветрываць, калі ў ім не дыхаць;

* * *

...калі вы, чытаючы гэта, хоць адзін раз усміхнецеся, мне будзе вельмі прыемна.

Прафесар Кузачка

220 КРЭСЛАЎ НА 4 ПАСАЖЫРАЎ

Лэдзі Біверрук, 65-гадовая ўдава з сям'і англійскай каралевы, больш за ўсіх на свеце любіць сваіх сабачак з парод тэр'ера і ратвейлера.

Не так даўно ёй уздумалася ашчаслівіць сваім візітам з сабачкамі Канаду. Дарога не блізкая, але ў наш час да паслуг вандроўніка — самалёты. Толькі вось загвоздка: у звычайным рэйсе пасажырскага самалёта чацвераногія сябры чалавека могуць ляцець альбо наогул у багажным аддзяленні, альбо, у крайнім выпадку, на каленях сваіх гаспадароў. Ды не такая лэдзі Біверрук, каб яе спынілі гэткія „складаныя" абставіны. На чатыры душы — сябе, сястру Алівію і двух сабак яна заказала асобны самалёт, які мае 220 месц. Для яе з сястрой было заказана шампанскае, а ў чацвераногіх была любімая страва і магчымасць вольна пабегаць па вялізнаму салону самалёта.

ГОРШ ГАБСЭКА

Акруговы апеляцыйны суд у Ольдэнбургу (ФРГ) разгледзеў скаргу кліентаў пазыковага банка, абураных тым, што гэта фінансавая ўстанова бярэ з іх неверагодныя працэнты за крэдыты. Служыцелі Феміды адхілілі іск, заявіўшы, што 33 працэнты — гэта, маўляў, яшчэ не ліхвярства. Даруйце, панове суддзі! Нават кароль парыжскіх ліхвяроў мінулага стагоддзя Габсэк, персанаж вядомага рамана Бальзака, часам быў больш міласэрны да сваіх ахвяр.

Навошта страляць па верабʼях з гарматы? Ёсць жа ракеты.